

AAKUSTI

SAVOLAESUUVEN
IÄNENKANNATAJA

Joulukuu 2015 27. vsk

4/15

Pääkirjoitus: Ketähä myö juhlittasj?	3	Kalevi Wiik oli murteiden ystävä	23
Kirjakantti: Savolainen kirjavuosi	4	Koiramäen Kotilaiset tuokiokuvina	24
Hannes Hynönen nukkui pois	8	Hyvä Tuomas joulun tuopi	25
Heli Laaksonen hurmasi savolaiset	9	Alapään kyntämistä vai merisuolaa?	26
Sibelius ja Suomen itsenäistyminen	11	Runoutta: Entisajan suurperheet	27
Kuavilta vae Kiuruveeltä	14	Joulupakina: Juna tulee metsän takaa	28
Kasvisruokavalio ja vesi parhaita	15	Pussihousut ei tutise	30
Laulun arvoinen Riimitetty elämä	16	Saksittuja: MRS	32
Murteet eivät häviä vaan muuttuvat	17	Isolle numerolle laatupalkinto 2015	36
Iltapäiväkahvikutsu	21	Uaton jooluruuvalla Asko Ruuskanen	37
Voe tokkiisa - muikkujuhla tulossa	22	Kieliseuran toimintasuunnitelma 2016	38

Savon Kielen Seura r.y:n hallitus 2015

Puheenjohtaja Seppo Kononen (17), varapuheenjohtaja Tuula Ollila (17), Anna-Liisa Happonen (17), Jukka Lappalainen (16), Teuvo Laakkonen (16), Jari Känninen (17), sihteeri Eila Ollikainen (16), Auli Poutiainen (16) Raili Pursiainen (17), Leo Puurunen (16), Jarkko Virtanen (16).

Varajäsenet: Veikko Huuskonen (17), Helga Ylönen (17), Risto Lappalainen (16), Pertti Pasanen (17), Riitta Raatikainen (16), Marja-Riitta Saastamoinen (17), Matti Väisänen (16) sekä rahastonhoitaja Raija Uhlbäck (17).

AAKUSTI 4/2015

Savolaesuuven iänenkannattaja, 27. vuosikerta.
ISSN 1456-3827, www.savonkielenseura.fi
Kultti ry:n jäsenlehti (www.kultti.net)
Julkaisija: Savon Kielen Seura r.y.
Perustettu 1982.
Piätoimittaja: Seppo Kononen, Koulutie 5, 73600 Kuavi, P. 050 5461317,
s-posti: seppo.kononen@savonsanomat.fi
Toimituskunta: Seppo Kononen, Osmo Pekonen, Eeva-Liisa Pennanen, Riitta Raatikainen, Leo Puurunen ja Jukka Nykänen.
Taitto: Jukka Nykänen,
os: jukkan.email@gmail.com

Hinnat: Vuosikerta 4 num. 20 e. irtonumero 5 e.
S k:n seuran jäsenille sisältyy jäsenmaksuun.
Ilmoitushinnat:
1/1 sivu on 250 e, 1/2 sivua: 125 e
Pankkiyhteys: OP 539 708-20012 821
Painopaikka: Kuopion painatuskeskus, Kuopio
Seuran Sihteeri: Eila Ollikainen, Taivaanpankontie 17 D 31, 70200 Kuopio, 044 2757442, eila.ollikainen@dnainternet.net
Rahastonhoitaja Raija Uhlbäck, Ruutikuja 2 C 37, 70340 KUOPIO, P. 050 917 4462, raija.uhlback@suomi24.fi
Tilaukset ja jäsenasiat: Raija Uhlbäck, ks. yllä
Lehdet v. 2016:
No 1/2016: Aineiston jättöpvm. 25. 02. 2016
sähköisesti osoite: jukkan.email@gmail.com

Ketähä myö juhlittasj?

Suomi juhlii vuonna 2017 satavuotista itsenäisyyttään, ja valmisteluja tehdään jo kovaa vauhtia kautta tasavallan – meillä täällä Savossakin. Järjestöpuolella on väryjä ollut havaittavissa ainakin Pohjois-Savon liitossa ja Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitossa. Valtiovalta omalta osaltaan innostaa juhlien järjestäjiä lupaamalla taloudellista tukea erilaisille kihauksille, pienimmillekin.

Istua toljotan parin miljoonan muun suomalaisen kanssa televisioruudun edessä joulukuun kuudentena seuraamassa pitkän ja hyvin pukeutuneen jonon parituntista purkautumista presidentinlinnassa Helsingissä

Kun koko aikuisikäni olen haaveillut maakuntaitsehallinnosta ja näen, että se on jopa osittaisena toteutumassa lähivuosina, on tullut monesti mieleen, että meillä savolaisilla olisi hyvä olla oma maakunnallinen nimikkopäivämme.

KANSALLISINA liputuspäivinä meillä liputetaan sinällään jo nyt yhdelle savolaisvaikuttajalle. On myös iso ilo, että maaliskuun 19. päivänä juhlittu Kuopion suuri kirjailija Minna Canth on myös ensimmäinen liputuksen kohteeksi otettu nainen Suomessa. Kiitos ja kunnia kuuluu siitä paljolti meidän aikamme kuopiolaisille Minna Canthin henkisille perillisille, Kanttilan kannatusyhdistyksen naisille.

Naisten, lasten ja muiden huonoosaisten puolesta puhunutta Minnaa ei voi mieltää asuinpaikastaan huolimatta järin savolaiseksi, enemmänkin häntä askarruttivat yleiset asiat.

Jos asioita tarkastellaan puhtaasti savon murteen tai kielen kannalta, niin Juvan rovastin poika Kaarle Akseli Gottlund olisi tietenkin ykkösehdokas savolaisten liputettavaksi. Gottlundin kunnianhimoinen tavoite oli muokata koko suomen kieli uuteen uskoon savon pohjalta. Ensimmäinen Ukko Nooran käännöskin julkaistiin savoksi, vaikka hyvää tarkoittanut Gottlund ei suoraan sanoen kotiseutunsa murretta juuri hallinnut.

Gottlundin liputtamisessa on vain yksi iso mutta: ruotsinsuomalaiset ovat ehtineet jo nimetä hänet omaksi nimikkokujalakalukseen. Ruotsin metsäsuomalaisten apostoliksi tituleeratun Gottlundin syntymäpäivä, 24.2. eli Matin päivä, on ollut nyt muutaman vuoden Ruotsiin muuttaneiden suomalaisten ja heidän jälkeläistensä kansallinen juhlapäivä.

TOHDITAANKO me kotisavolaiset varastaa ruotsinsuomalaisilta heidän merkkipäiväänsä? Mieli tekisi, mutta järki kieltää: ei nyt mennä toisten apajille.

Onneksi meiltä on noussut maakunnasta pitkä rivi muita ansioituneita kielimiehiä, jotka ovat paikkailleet Mikael Agricolan länsimurteitten pohjalta luomaa suomea itämurteitten avulla.

Kangasniemeläinen Reinhold von Becker ja pieksämäkeläinen Rietrikki Polén olivat ensimmäiset itämurteitten väkevät puolestapuhujat 1800-luvun alkupuolella käydyn murteitten taistelun aikana. Becker oli syntynyt 26.12. 1788, Polén sukupolvea myöhemmin 23.4. 1823. Becker teki elämäntyönsä

pääosin Etelä-Savossa, Polén oli ainakin muodollisesti yleissavolaisempi, kun sukujuuria oli Kiuruvedellä.

Savolaisen laulu on tietysti muovannut hyvinkin syvästi meidän savolaisten mielikuvaa itsestämme. Yksitoista värssyä lorotellut August Ahlqvist-Oksanen syntyi Kuopiossa 7.8. 1826 ja sävelet seppittänyt Karl Collan puolestaan Iisalmes- sa 3.1. 1828. Savolaisen laulu esitettiin ensimmäisen kerran 9.12. 1852. eli päivää vaille kolmetoista vuotta ennen säveltäjämestari Jean Sibeliuksen syntymää.

KAIKKEIN eniten tämän päivän suomeen on vaikuttanut savolaisista sanankäyttäjistä Juhani Aho. Olisiko Iisalmen ukkorovasti Brofeldtin Jussi-poikaa siis syytä juhlia maakunnassa syksyisin nimikkopäivällä. Aho oli näet syntynyt 11.9. 1861 Lapinlahdella.

Juhani Ahon kielenkäyttö tuntuu näin jälkikäteen ihan ihmeelliseltä. Hänen sadan vuoden takaiset kirjoituksensa ovat edelleen kaunista ja jokaisen ymmärrettävää suomea päinvastoin kuin hänen monien aikalaistovereittensa, joiden kirjat tuntuvat tänään kovin vanhakan- taisilta. Ahon aikalainen Joel Lehtonen oli hänkin erinomainen kirjailija, mutta Ahon rinnalla Säämingin suuri poika jää ainakin omissa korvissani ja silmis- säni kakkoseksi. Mutta jos Putkinotkon herraa halutaan juhlia, niin hänen synty- mäpäivänsä on 27.11. Vuosi oli 1881.

JA SITTEIN meillä on tietenkin tämä Rieska-Kalle, murrerunouden suuri savolainen mestari Kalle Väänä- nen – Siilinjärven Pöljän poika, joka teki elämäntyönsä karjalaisten paris- sa Viipurissa ja Lappeenrannassa.

Sananrieskaansa utterasti leiponut Kalle oli syntynyt 22.3. 1888 ja kuo- li 12.8. 1960 Lahdessa. Hän oli vielä sotien jälkeen kiinni työelämässä, ja

näin meillä on keskuudessamme henki- löitä, joilla on omakohtaista kokemusta hänestä. Kallen syntymäpäivää meillä olisi hyvä muistaa ainakin Savon kie- len seurassa vuosittain jollain tapaa.

Viänäs-Kallen työnjatkajista etummai- nen on ollut edesmennyt kotiseutuneuvos Unto Eskelinen, jonka runoista seura sai tänä vuonna toimitetuksi pitkään haaveilemansa kokoelman. Mies me- nee, laulu jää -teos löytää toivon mu- kaan lukijansa, jos ei nyt vielä ennen joulua, niin ainakin joulun jälkeen.

Unto oli kevään lapsia, syntynyt 26.5. 1921. Ei huonompi aika, kun tiedetään, miten nimenomaan kevät on toivon ja lemmen aikaa. Juuri niitähän me hyvään elämään tarvitsemme.

TÄSSÄ oli minun listaani mahdol- lisen savolaisuuden päivän viettoon. Lisäykset ovat tervetulleita keskustelun pohjaksi. Turhemmistakin asioista on tässä maassa ja maakunnassa ”tepatoitu”.

Seppo Kononen

Eipä tahtonut tulla tukanleikkuusta mithään

Pohojalaan muutti Helsinkiin ja perusti parturiliikkeen.

Laittoo sitte ikkunahan mainok- sen:

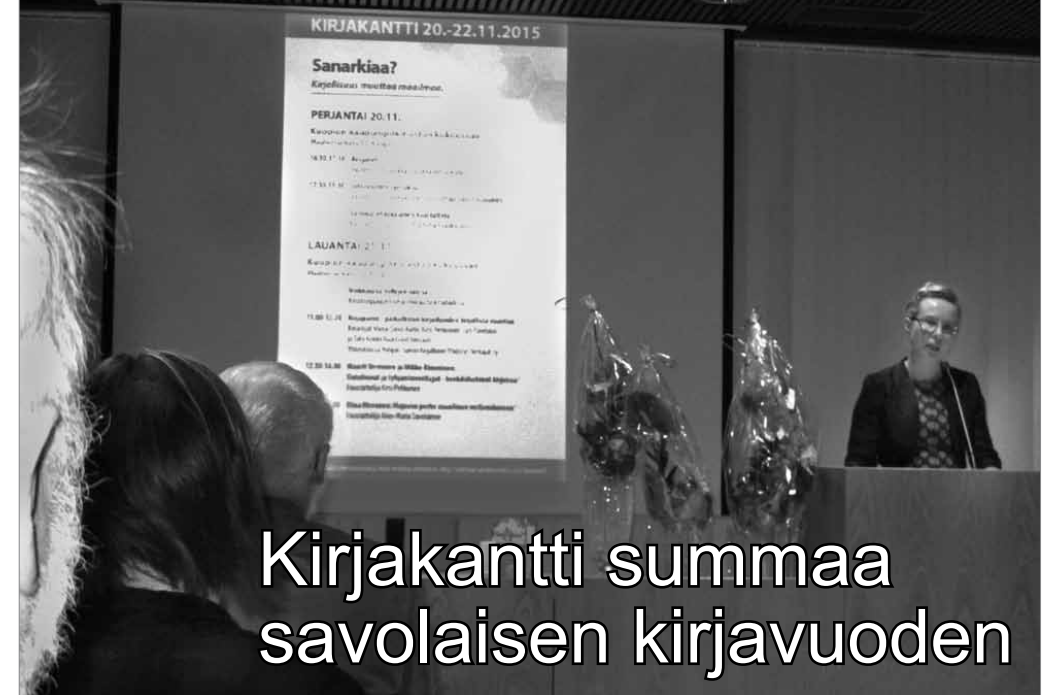
-Leikatahan Päitä

Kaveri tuli kattomahan ja vähä moittii, jottei mainos ollu kovin hyvä.

Pohojalaan alakoo miättiä, jotta näin taitaa olla.

Kaveri kuluki uurestansa ikkku- nan ohi, uus mainos kuului:

-Ajetahan tukkia.

Kirjakantti summaa savolaisen kirjavuoden

Kirjakantin avasi Snellman-Instituuti johtaja Soili Meklin.

Savolaisen kirjavuoden päätapahtuman, Smarraskuisen Kirjakantin teemassa us- kottiin kirjallisuuden suureen tehtävään - kirjallisuus muuttaa maailmaa.

Tavallisena lukijana joutuu epäroimään: kirjallisuus vai kirja? Nykyisessä kirja- tarjonnassa tuntuu toivottomalta saada otetta sellaisesta ilmiöstä kuin vuoden kirjallisuus. Jos uutuustarjonnasta saa muutaman kirjan luettua, hyvä niin, vie- lä parempi jos mielen pohjalle yhdestä jää edes yksi ajatus.

Kirjailijat **Maarit Verronen** ja **Mikko Rimminen** pohtivat yhteishaastattelussa sanojen voimaa hekin varauksellisesti.

- Kirjallisuus ei synny aikaan eikä paik- kaan vaan mahdollisuuteen, oli Rimmisen määritelmä, ehkäpä omastakin koke- muksesta. Hänen Pussikaljaromaaninsa suosiota jatkoi elokuva, ja kummankin sanottu kuvaavan onnistuneesti sukupol- vikokemuksia.

Silti kirjoittamisen opettajana työs- kentelevän Rimmisen mielestä ihmistä muuttaa, jos on muuttaakseen, runous. Se pystyy tuottamaan henkilökohtaista tus- kaa ja mielikuvia.

Monenlaisia proosan lajeja käyttävä

Maarit Verronen näki kirjailijan tekevän möhkäleen, johon lukija joskus törmää ja ihmettelee jälkeensä, että hyvä kun tuon teki!

Ollaan siis kiitollisia vuotuisten kir- jallisuuspalkintojen raadeille ja jyrättäjille - he sen tekevät! Seulovat jyvät akanois- ta, aistivat ajan hengen ja yleispätevyyden ja tiivistävät valintalistoiksi.

Savonia-raati urakoi

Savonia-kirjallisuuspalkintoraati ura- koi lukemalla 67 palkinnon piiriin hyväk- syttyä vuoden 2015 aikana ilmestynyttä kaunokirjallista teosta ja puristi vaaditun kuuden teoksen ehdokaslistan.

Savolaisliitännäisten ehdokaskirjojen määrä on vakiintunut vuosittain 60-70 teokseen, ainoa vähennys on havaittu tänä vuonna lapsille ja nuorille tarkoite- tuissa kirjoissa, mainitsi Savonia -raadin puheenjohtaja **Varpu Puskala** ehdokaslis- ta esitellessään.

Neljä fiktiivistä romaania, yksi no- vellikokoelma, yksi runokirja. Tekijöis- tä yksi on esikoiskirjailija, runoilija pisimpään julkaissut, usealla meriittinä

aikaisempia kirjallisuuspalkintoja ja ehdokkuuksia. Samalla viivalla erilaisia lajityyppejä, mikä tuskin helpottaa lopullista valintaa.

Eräs piirre vuoden kirjatarjonnasta oli pistänyt silmään. Parhaillaan eletävä aikako tekee kirjallisuudesta niin outoa, pahaa oloa kuvastavaa, tarinoista jopa makaabereja, ihmetteli Varpu Puskala. Missä ovat ihanat vanhat tarinat yhdistettynä nykyajan kauniiseen kieleen, niitä jäätiiin kaipailemaan.

Mutta näillä mennään. Yksi ehdokaskirjoista kirjoittajineen julistetaan 28. Savonia-palkinnon saajaksi Aapelin päivänä 2.1. 2016.

Kirjakantin avajaistilaisuudessa olivat esittäytymässä ja haastateltavina kirjoittajista **Karo Hämäläinen** Helsingistä, **Anne Hänninen** Hämeenlinnasta, **Tatu Kokko** Kuopiosta ja **Jari Nissinen** Helsingistä. **Erkka Mykkänen** ja **Markku Pääskynen** eivät olleet paikalla.

”Ettei savolaisuus menisi ihan letuiksi”

Kirjailija **Jouni Tossavainen**, tämänvuotinen palkinnon saaja oli merkinnyt muistiin vuoden varrelta kirjallisuuden muuttuvasta tilanteesta havaintoja eli opetuksia. Oli muutama myönteinen, kielteisiä sitäkin enemmän.

Savolaisittain positiivisinta on ollut Kuopion teatterin **Antti Heikkisen** Pihkatapista nopeasti tekemä dramatisointi, niinikään Ylen aikomus tuottaa kuunnelmia maakuntien teatterien näyttelijöitä käyttäen.

Kotimaisen kaunokirjallisuuden markkinointi nojaa tällä hetkellä esiintymiskykyisiin naiskirjailijoihin ”kirjallisuuden ykkösketjuun”, joka on kyennyt tuotteistamaan kirjoittamisensa lukijauskollisuuteen. Yhden romaanin julkaiseminen on verrattavissa maalaukseen, jota ei ole mahdollista hinnoitella taiteilijan työn

Kirjakantin avajaisten yleisö selaili kiinnostuneena ehdokaskirjoja Kuopion kaupunginkirjastossa.

tuntipalkan mukaan, Tossavainen arvioi, mutta myönsi, että markkinointi on niin armotonta työtä ettei siihen kaikista ole.

Vuoden opetuksia olivat niinikään oman kustantajan päätös supistaa runojen julkaiseminen, kulttuuri- ja mielipidelehtien myyntipaikkojen supistus sekä Kirjailijaliiton vastustus ison lehtitalon tarjoukseen hankkia ilmaista tekstiä korvaamatonta näkyvyyttä vastaan”.

Ja mitä oppimista on onkaan seuraavasta uutisesta? Juhlavuoden syksyllä piti savolaisille tärkeästä Aapelista, Simo Puupposesta ilmestyä elämänkerta. Kustantaja ilmoitti kesällä yllättäen kirjailija **Jukka Parkkiselle** ettei teosta julkaistakaan.

Kun kirjailija on haudattu Helsinkiin, hän unohtuu sinne elleivät omat häntä muista, teroitti edellisen Savonia-palkinnon saaja Kirjakantin yleisölle lainaten helmikuussa kuolleen kirjailija **Aarno Kellbergin** varoitusta ”ettei savolaisuus menisi ihan letuiksi”.

EILA OLLIKAINEN

Vuoden 2016 Savonia-palkintoon ehdolla olevien teosten kirjoittajat (vasemmalta) Karo Hämäläinen, Anne Hänninen, Tatu Kokko ja Jari Nissinen Kirjakantin avajaisissa Kuopion kirjastossa.

Savonia -kirjallisuuspalkintoehdokkaat

Kuopion kaupungin jakaman Savonia-kirjallisuuspalkinnon vuoden 2016 palkintoehdokkaat on valittu palkintoraadin 12.11.2015 pitämässä kokouksessa. Raati luki 67 palkinnon piiriin kuuluvaa ja vuonna 2015 ilmestynyttä kaunokirjallista teosta. Niistä raati asetti ehdolle kuusi teosta, joita se luonnehtii muutamalla sanalla seuraavasti:

Palkintoehdokkaat ja teokset ja perustelut:

Karo Hämäläinen: Yksin

Karo Hämäläisen fiktiivinen romaani kuvaa suomalaisen urheiluikonin, Paavo Nurmen, pääsisäisen maailman raastavan suorasukaisesti. Nurmesta piirtyy kuva kivikovana laskelmoijana, mutta myös itsel-

leen säälimättömänä askeettina.

Anne Hänninen: Mustat peilit

Anne Hänninen kirjoittaa väkevästi ja kauniisti. Pitkissä kertovissa runoissaan on hän ottaa kantaa luonnon puolesta, ihmisen ahneutta vastaan.

Tatu Kokko: Rob McCool ja Krimin jalokivi

Kokko yhdistelee mytologian ja futuristisen maailman kiehtovalla tavalla, jossa tarina etenee henkeäsalpaavalla vauhdilla. Tatu Kokko on ottanut lukijansa mukaan kirjoitusprosessiin julkaisemalla käsikirjoituksensa blogissaan.

Vuoden 2016 Savonia-palkintoon ehdolla olevat kuusi teosta.

**Erkka Mykkänen:
Kolme maailmanloppua**

Esikoisteos, jonka surrealistiset ja unen-omaiset novellit luovat kuvan maagisen kiehtovasta maailmasta, jossa oudoimmatkin käänteet ovat mahdollisia.

Jari Nissinen: Paha mieli

Paha mieli on viiltävän tarkka kuvaus postmodernista Suomesta, jossa tärkeintä on päästä julkisuuteen. Narsistin sisäinen maailma piirtyy tarkkana; parisuhde, ystävät, lapsi, kaikki saavat mennä, jotta päähenkilö saa jätettyä jälkensä taiteeseen.

Markku Pääskynen: Sielut

Pääskynen Sielut on dekkarinmuotoon puettu kuvaus yhden päivän elokuulta 1986 Mikkelistä. Romaanissa pienen tytön katoaminen ja panttivankidraama yhdistyvät tiivistunnelmaisella tavalla.

Palkintoraati:

Puheenjohtaja, viestintäpäällikkö **Varpu Puskala**, varapuheenjohtaja, opettaja **Jaakko Kosunen** ja jäsenenä lähihoitaja, valmentaja Atik Ismail, toimittaja Seppo Kononen, maakunta-asiamies Hannu Koponen, fyysikko Jukka Liukkonen, näyttelijä Auli Poutiainen, filosofian tohtori Matti Vanhanen ja edesmennyt sisätautieläinlääkäri Terttu Vilpponen-Salmela. Raadin sihteerinä toimii johdon sihtööri Kirsti Hietanen.

Savoniapalkinnon suuruus on 10 000 euroa.

Edelliset Savonia-palkitut.

Heli Laaksonen kirjoitti nimikirjoituksia runokirjoihinsa Iisalmessa..

Lounais- ja miksei muidenkin murteiden ahkera ja osaava puolustaja runoilija-kirjailija **Heli Laaksonen** teki lokakuussa 12 paikkakunnalle ulottuneen Keskikokoisen Perunannostokiertueen. Keikoilla ei kuitenkaan nostettu laaritolkulla pottuja, vaan nautittiin puolitoista tuntia kerrallaan elävästä kielestä ja energisestä esiintymisestä.

Heli Laaksonen osoitti esiintymisillään että sanassa on yhä voimaa ja kun sen taiten sanoo, ei valtavaa rekvisiittaa tarvita. Savupommien ja tanssiryhmien sijaan Hulilla oli käytössään omintakeinen Suomen kartta ja pyykkienkuivatustelineestä askarreltu ”mualimanpyörä”, jossa riippuvista pärekoreista noukittiin toiverunoja ja jutunjuuria, toki parit potutkin.

Laaksonen on Savossa verraten harvoin nähty vieras. Ensimmäisen kerran runoilija vieraili Iisalmessa yli kymmenen vuotta sitten tämän kirjoittajan houkut-

Heli Laaksonen hurmasi savolaiset

Laaksonen hurmaa myös esiintymisellään.

telemana Savolaisen Huumorin Päivän torjokkokouksen toisena juontajana. Koke-mus oli ilmeisesti sellainen että paluu oli ajateltavissa. Kuopiossa käyntitiheys on ollut suunnilleen samaa luokkaa ja niinpä Laaksosta etukynteen hieman pohdituttiinkin kuinka runot mahtavat Itä-Suomessa upota. Pelko oli turha, kansaa tuli kuulolle runsaasti ja vastaanotto oli todella lämmin. Vähäisetkin heimorajat kaatuivat rytisten ja runo yhdisti niin ”krymppyttaisias länsisuomalaisia” kuin meitä leukavia kessetyisiäkin.

Mikä hauskinta, runoilija raportoi matkaltaan omalla murteellaan. Tällä tavalla Heli Laaksonen facebook-sivuillaan kertoi Iisalmen vierailustaan. Kaikesta päätellen vierailu ei jää viimeiseksi.

Huli Iisalmessa

IISALMI! Mää ällistysin teist! Kui mää sit tykkänkä siit, et paikkakunnil o ominaispiirteet esil.

Ensmäsenäs lumoutusin Iisalmen katurukylteist. Kui omalaissias! Kaffilan A-

telinees luk: Tervetulloo. Ja viäl luvatti Ruokoo ja Juomoo. Heti sin. Muutenki kaupunkikuvass ol käytetty esimerkillisen pal savon murret. Radio Sandelsis olin haastateltavan viäl pikana - Umpisuora savolainen o heijä markkinause.

Sit lähretti lava pystyttämä. Seittemännen kerra. Tämöst kiartue-elämä o. Kuvitelkka itte et olis kolme viiko sisäl 12 muutto! Kahren pakettiauton kans mennä, neljä henkke.

Joka keikal koiteta keksi jotta uut visuaalistaki. Nyy ol salin katos valmiiks diskopallo, ja sitä pyäritetti maailmanpyörän huikees. Huamasiktee?

Keikka ol Eino Säisä -salis, ja olin luvannu lukke häne koko romaanisarjan Kukkivan roudan maa, jos mene yli 100 lippu ennakko. Viäl eilisse saak näy, et selviän lukemat, mut viime tinkas lipui ostetti nii et lähemäs kakssatapäne kuulijakunt kehkeentys. Kaks ilo: saan lukke hyvän kirjasarjan, mikä o jääny epähuamios lukemat ja sain ihanaise yleisön ittelleni.

Tänä mää numeroisin aurakeppi II:n. Sen sai Rytöse Olavin opettaja Saaris Juhani. Heijä seuruees ilmotti, et tätä ei sit missä ulkotilois piretä!

Iisalmelaine yleisö ol ääni- ja valomiähe mukka ”kiertuen reagoivin”. Hän seura siält katsomon pualelt tilannet ja o siit enemän kartal ko mää, ketä o laval häikäsys. Mut kyl mulleikki saak välittys see tiivis kuulustelemine. Kiitos jokaikisel! Lopuks osa yleisöst taputti seisaaltas! Kosk o viimeks niin käyny!

Viimetteks mää heitin viäl yleisö joukko pannuklapu. Olen kattonu et rokkistararepele paitoi pois päältäs ja heittele yleisöl muistoks - kunnei runoilija sit vois heittä pannuklappu. Ketä sen mahto saara? Jonneki kolmosrivil mää sen tempasin ko **Tiina Lillak**.

Mul meni yleisön kans aulas jutelles tänä niin kaua, et tuattaja kävi kiskomas loppuviimetteks mult villasukat pois jalast (valomerkki ja hianovarane vinkki). Kiar-

Heli Laaksos muree eläen tekstiä ja lausuttuna.

tue-emäntä uhkas, et jos mä viäl venutan juttujani, hee tule hakema mun päältä haameenki. See vois kyl tehota.

Iisalmes kuljeskelin väl aamullaki. Ilo kulkke kaupunkikeskustas, mikä o elävaine. O ruakakauppoi ja lankakauppoi ja söpöstelyliikkei ja kauppahalli. Muistakaa nyy taajamasuunnittelijat: kyl ihmisel on paremmaks käre ulottuile oleva syränkauptunk, ko valtatiänvarsimarkethallikeskitymä, mink saavuttamiseksi tarvita auto taik kaks.

Millä en olis malttanu Iisalmest lähte!

Teksti: Olavi Rytkönen ja Heli Laaksonen
Kuvat: Olavi Rytkönen

Arvoitus

Mies katseli valokuvaa, kun joku kysyi häneltä:

-Kenen kuvaa sinä katselet?

Tähän mies vastasi:

-Minulla ei ole sisaria eikä veljiä, mutta tämän miehen isä on isäni poika.

(Vastaus: Mies katseli poikansa kuvaa.)

Hannes Hynönen (1913-2015) nukkui pois itsenäisyyspäivän alla

Yli satavuotias mikkeliäinen sota-veteraani Hannes Hynönen ihastutti suomalaisia viimevuotisella presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotolla. Median piirittämänä veteraani esiintyi hämmästyttävän pirteänä, leikkiä laskien, käväisipä välillä tanssilatti-allakin.

Hannes Hynönen ei enää nähnyt tämänvuotista itsenäisyyspäivää. Hän kuoli 30.11. sairaalassa, jossa hän oli ollut hoidettavana marraskuun alkupuolelta lähtien. Siihen saakka hän oli tullut toimeen yksinään kerrostalo-asunnossa viisi vuotta sitten tapahtuneen Toini-vaimon kuoleman jälkeen.

”Isämme Hannes Hynönen nukkui pois rauhallisesti aamukahvin jälkeen klo 8.30 maanantaina 30.11 2015”, tiedottivat veteraanin lapset poismenosta. Hautajaiset oli tarkoitus pitää perhepiirissä läheisten läsnäollessa. Veteraanilla oli kaikkiaan seitsemän lasta, 12 lastenlasta ja kuusi lastenlastenlasta.

Hannes Hynönen oli syntynyt 10.1.1913 kymmenlapsiseen torppari-perheeseen. Koulumenestys oli hyvä mutta perheessä ei ollut varaa koulunkäyntiin. Nuorinamiesnä hän piti kylän lapsille opintokerhoa ja harrasti myös näyttelemistä. Seitsenlapsisen perheensä hän elätti maanviljelijänä Mikkelin Vatilassa. Talvisotaan lähtiessä hän oli 26-vuotias.

Viimeisenä elinvuotenaan Hannes Hynönen ehti rohkaista suomalaisia elinvoimallaan ja huumorillaan. Hän otti ikänsä vastaan lahjana, ja jokaisesta päivästä kannatti olla kiitollinen.

Juha Hyvärinen palkittiin hiljan Kuopio-mitalilla mm. hänen musiikillisista ansioistaan.

Sibelius ja Suomen itsenäistyminen

Kuluva vuosi on suurimman säveltäjämme **Jean Sibeliuksen** juhlavuosi. Joulukuun 8. päivänä tuli kuluneeksi 150 vuotta säveltäjämestariimme syntymästä. Kuopion kaupungin järjestämässä itsenäisyyspäivän tilaisuudessa juhlapuheen pitänyt laamanni emer. **Juha Hyvärinen** käsitteli Sibeliuksen merkitystä Suomen itsenäistymisessä ja hänen vaikutustaan suomalaisen identiteetin muodostumiseen.

Aakusti-lehti julkaisee seuraavassa suoran lainauksen Hyvärisen Sibeliukselta koskettaneen juhlapuheen osasta.

Suomella oli Venäjän vallan aikana autonomia. Kun Venäjän keisari **Nikolai II** allekirjoitti helmikuussa 1899 niin sanotun helmikuun manifestin, ajateltiin, että Suomelta vietiin autonomia. Suomea venäläistettiin ja Suomi pyrittiin sulauttamaan kiinteämmiin osaksi Venäjän keisarikuntaa.

Miten toimi Sibelius, joka oli jo silloin Suomen säveltaiteen mestari. Hän sävelsi rinnan ensimmäisen sinfonian kanssa protestilaulun, *Ateenalaisten laulun*, joka oli helppo ymmärtää julistukseksi Venäjän sortoa vastaan ja kehotukseksi vastarintaan toivottomassa tilanteessa.

Laulu herätti yleisön innostuksen ja nosti Sibeliuksen kansallisen vastarinnan johtohahmojen joukkoon. Ateenalaisten laulua laulettiin etenkin **Yrjö Weijolan** suomentamalla tekstillä ”*Kaunis on kuolla joukkosi eessä*”! kouluissamme aina 1970

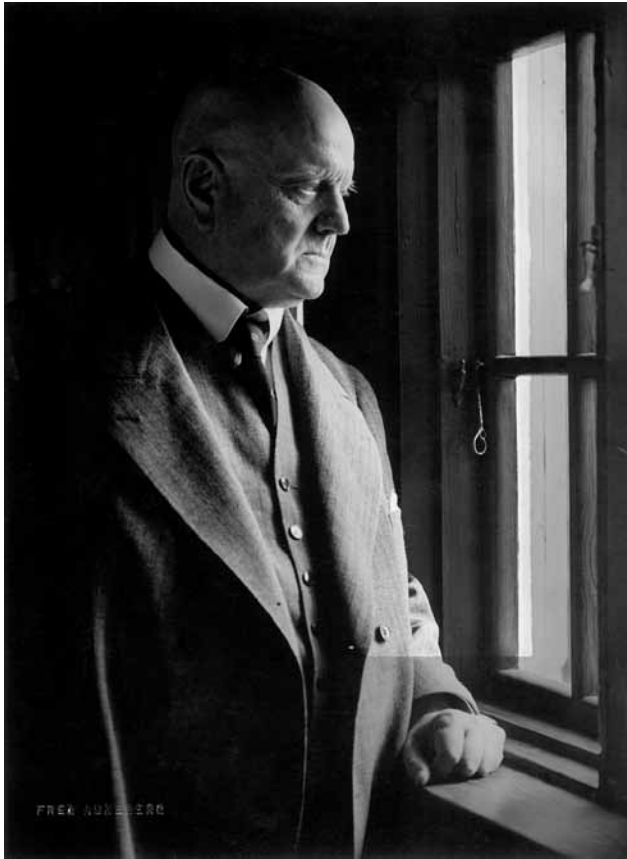
-luvulle saakka. Laulusta tuli suomalainen vastine Verdin *Nabucco*-oopperan kuoronumerolle *Va Pensiero* (Lennä Ajatus). Myös ensimmäisen sinfonian on katsottu kuvaavan Suomen vapaustaistelua.

Ateenalaisten laulu ja ensimmäinen sinfonia olivat alkusoittoa Sibeliuksen panokselle Suomen itsenäistymisessä. Suomen venäläistämisyhtymykset jatkuivat kenraalikuvernööri **Bobrikovin** johdolla muun muassa lehdistöä lakkauttamalla ja lehdistösensuurilla. Tällainen sananvapauden kaventaminen johti erityisesti kulttuuripiireissä vastarintaan. Suomalaiset taiteilijat järjestivät yhteisen mielenilmaisun lehdistön puolesta ja Helsingissä järjestettiin marraskuussa 1899 Sanomalehdistön päivät, jossa esitettyyn kuvaelmaan Sibelius sävelsi musiikin.

Musiikin päätösosana oli sävelmä ”*Suomi herää*”. Tästä sävellyksestä muodostui sittemmin teos *Finlandia*. Finlandiassa Sibelius halusi kuvata Suomen heräämistä ja taistelutahtoa. Suomalainen yleisö otti teoksen innostuneena vastaan ja ymmärsi sen musiikilliseksi kuvaukseksi Suomen vapautumiselle Venäjän vallasta.

Teoksen isänmaallinen sävy huomattiin sensuurin taholta ja sortovuosien aikana Finlandian julkinen esittäminen kiellettiin. Ulkomailla sitä esitettiin erilaisilla peitenimillä, kuten ”*Suomi*”, ”*Vaterland*” ja ”*La Patrie*”. Finlandista onkin tullut urheasti taistelevan, peräänantamattoman ja

vaikeuksista selviävän Suomen symboli.

Erityisesti tämä on tullut esille muun muassa Suomen talvisotaa kuvaavassa Tuntematon sotilas -elokuvassa. Finlandian sävelet kuvaavat Suomen itsenäisyystaistelua ja toivoa vapaudesta ja Suomen kansan voitosta.

Suomen venäläistämisyarkimykset edelleen jatkuivat ja vuonna 1900 annettiin postimanifesti ja kielimanifesti, joilla postimerkit muutettiin venäläisiksi ja Venäjä määrättiin Suomen viralliseksi kieleksi. Sibelius sävelsi vaikuttavan kuorolaulun Isänmaalle, jonka ensiesitys oli samana päivänä, kun kielimanifesti astui voimaan. Laulun sanat perustuvat Paavo Cajanderin runoon, joka sisältää käsitteet isänmaa, Suomenmaa ja Suomi. Tämä kuorolaulu sai suomalaiset tuntemaan uskon tulevai-

suuteen ja vapauteen ja voittoon. Laulun viimeiset sanat ovat ”eläköön, kauan eläköön Suomi.”

Ateenalaisten laulun, Finlandian, Isänmaan ja ensimmäisen sinfonian lisäksi Sibelius sävelsi useita, ainakin kaksikymmentä musiikkiteosta, joissa on vahva isänmaallinen sanoma.

Näistä mainittakoon erityisesti teokset *Aamusumussa*, *Sortunut ääni*, *Snöfrid*, *Jäänlähtö Oulujoesta*, *Terve kuu*, *Tulen synty*, *Veljeni vierailmailla*, *Vapautettu kuningatar*, *Pohjolan tytär*, *Öinen ratsastus ja auringonnousu* ja *Elon taistohon käy*. Viimeksi mainittu laulu on taistelulaulu, jonka tekstissä kysytään nuorelta mieheltä: ”Onko Sinulla rohkeutta lähteä elon taistohon ja käyttäytyä kuten mies. Onko

Sinulla rohkeutta uhrata sydänveresi, ajallinen onnesi ja ilosi, totuuden ja oikeuden puolesta”.

Myös pianoteos *Yksinäinen honka* on nähty vahvana seisovan Suomen vertauskuvana. Kuningas Kristian II sarjaan sisältyvä laulu *Ristilukista* voidaan myös yhdistää itsenäistymiseen, sillä Ristilukilla katsottiin vertauskuvallisesti olevan kenraalikuvernööri Bobrikovin kasvot.

Kun **Eugen Schauman** ampui Bobrikovin kesäkuussa 1903, Sibelius juhli Bobrikovin ampumista niin perusteellisesti, että joutui kuulusteltavaksi. Sibeliuksen rikkomukseksi kirjattiin ”Aiheeton ilo”.

Sibelius sävelsi Schaumanin muistolle teoksen *In Memoriam*. Sibelius on sanonut sävellyksestä ”Kunpa siitä tulisi niin valtava kuin sen aihe ansaitsee. Sehän on oleva ainoa muistomerkki, minkä voimme

hänelle pystyttää.”

Sibeliuksen sävellyksistä ja toimista voidaan kiistatta päätyä siihen johtopäätöksen, että Sibelius vaikutti ratkaisevasti suomalaisen identiteetin muodostumiseen ja valtiollisen itsenäisyyden saavuttamiseen. Sibeliuksen rooli Suomen itsenäistymisessä oli siten keskeinen. Hän halusi osallistua ja osallistui Suomen taisteluun itsemääräämisoikeuden puolesta. Sibeliuksen musiikista muodostui yhtenäisen ja vapaan Suomen soiva vertauskuva.

Suomen annettua itsenäisyysjulistuksen joulukuun 6 päivänä 1917, Sibelius kirjoitti päiväkirjaansa ”Suomi vapaa maa... tuloillaan. Sangen merkillistä. Minun on 52 vuoden iässä vaikea uskoa tätä. Kun on niin usein elämässään joutunut pettymään isänmaan poliittisiin toiveisiin.”

Sibeliuksen epäuskoisuus vapaasta maasta johtui siitä, että Suomi oli ajautumassa sisällissotaan. Hän oli tietoinen sisällissotaan johtaneiden tapahtumien kulusta ja jääkäri liikkeen perustamisesta. Sibelius olikin jo ennen Suomen itsenäisyysjulistusta säveltänyt salaa lokakuussa 1917 *Jääkärimarssin*, jota nykyisin soitaan aina ensimmäisenä tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotolla.

Keväällä 1918 lehdistössä paljastui, että Sibelius oli Jääkärimarssin säveltäjä. Sibelius koettiin valkoisen puolen edustajaksi ja jääkärimarssista tuli suomalais-saksalaisen aseveljeyden symboli. Siitä huolimatta Sibelius ei kokenut sisällissodan aikana konkreettista vaaraa eikä hänen henkensä ollut uhattuna, vaikkakin hänen kotonaan Ainolassa suoritettiin punaisten

taholta kotietsintöjä. Sibeliusista arvostettiin myös punaisten korkeimmissa elimissä. Olihan Sibelius säveltänyt *Työväen marssin*.

Sisällissodan päätyttyä Sibelius halusi sävellyksillään rakentaa yhtenäistä Suomea ja vahvistaa kansallista itsetuntoa. Veljesrakkaus oli hänelle tärkeä arvo. Lokakuussa 1918 ensi kerran esitetty kantatti mieskuorolle, *Oma maa*, oli isänmaan ylistys ja kehoitus suomalaisille katsoa sitä, mikä on kansaa yhdistävää.

Suomen kansa yhdistyi viimeistään talvisodan alkaessa, jolloin veljessodan haavat olivat jo riittävästi arpeutuneet. Suomen sankarillinen kansa ryhtyi puolustustaisteluun ja maailmalla tunnetuin suomalainen nimi Sibelius yhdistettiin siihen. Finlandia soi Suomen puolesta.

Sibelius toimi Suomen itsenäisyyden puolesta enemmän kuin kukaan muu Suomen säveltaiteen edustajista. Hänen säveltämänsä musiikki loi sortovuosina sekä talvi- ja jatkosodan aikana suomalaisille uskoa tulevaisuuteen ja taistelutahtoa.

Maailmassa on tuskin toista säveltäjää, joka on kyennyt vangitsemaan yhtä osuvasti oman kansansa historiaa ja luontoa säveliin kuin Sibelius. Hän loi suomalaisen musiikin, joka elää ja soi vahvana. Se vahvistaa kansallista itsetuntoamme ja on tukenamme ja läsnä jatkuvasti, kuten tässäkin juhlassa.

Suomi on musiikin suurmaa. Olkaamme ylpeitä siitä. Olkaamme ylpeitä myös siitä, että meillä on sellainen säveltäjä kuin Jean Sibelius.

Kuavilta vae Kiuruveiltä?

Iisalmen ukkorovasti **Theodor Brofeldtia** on pidetty pappina, joka tohti kasvattaa laumaansa sen omalla kielellä selevällä savon murteella. ”Luulettako työiisalaamelaiset, että pääsettä kepuljkons-teilla taevaaseen...”.

Brofeldtin ajoista on kulunut jo vuosisata, enemmänkin. Tämän ajan ilmiöitä on kuitenkin, että varsin monet papit – niin miehet kuin naisetkin – ovat alkaneet seurata Brofeldtin esimerkkiä. Monesti he tekevät sen niin luontevasti, etteivät sanankuulijat edes huomaa esipaimenensa puhuvan murretta.

Kaavin kunnan 140-vuotisjuhlien jumalanpalvelukseen oli kutsuttu saarnanpitäjäksi Luikonlahdelta maailmalle lähtenyt pastori **Leena Miettinen**. Vaikka kirkossa oltiin, olivat seurakuntalaiset suu messingillä, kun oman kylän tyttö ei ollut unohtanut etelässä omaa lapsuuden ja nuoruuden kieltään.

Saarnatekstinsä Miettinen oli kyllä kirjoittanut yleiskielellä, mutta käänsi sen lennossa savoksi. Seurakunnan edessä hän kertoi, miten savolainen tuntee toisen savolaisen pelkästä puheenparresta myös vieraalla maaperällä.

Näin siis Leena Miettinen omasta savo-

laisuudestaan:

”Olin opiskeluaikanani parikymmentä vuotta sitten iltatöissä teatterin kahviossa Helsingissä. Tehtäväni oli myydä väliaikatarjoiluita teatteriyleisölle.”

”Eräs vanhempi pariskunta teki tilauksensa ja vaihdoimme asioidessamme muutaman lauseen tilaukseen liittyen. Väliajalle tullessaan pariskunta kulki myyntitiskini ohi ja tämä vanhempi herra kysäisi ohi kulkiessaan: ”Kuavilta vai Kiuruveiltä?”. Vastasin tyrmistyneenä: ”No Kuavilta.”

”Olin niin hämmästynyt, että menin häneltä vielä erikseen kysymään kuinka hän voi näin tarkkaan paikallistaa murteeni. Mies vastasi: ”No kyllähän sen nyt kuulo.”

Miettinen sanoi, että hänelle kaavilaisuus on puheessa.

”On se myös tässä maisemassa. Sydämeni lämpiää joka kerta, kun kuulen omaa äidinkieltäni. Missä tahansa kuulenkin tätä puhetta, minulla on tunne kuin olisin saapunut kotiin. Se on kuin evankeliumia minulle. Nautin täällä käydessäni ja ollessani aivan erityisesti ihmisten kuuntelemisesta.”

Seppo Kononen

Kotimaa-lehden 18.6.2015 leikkeitä:

Mikä on kirkkoonkuulumisprosentti helvetissä?
-66,6.

Kirkkoherra ja talonpoika löysivät suuren tammen juurelta aarteen. Pappi iloitsi:
-Jaetaan tämä kristillisesti.
-Ei käy, sanoi talonpoika. Se pitää jakaa tasan.

Entinen rovasti ilmoitti jumalanpalveluksessa:
-Tänään keräämme koleh-

din ennen saarnaa.

Seurakuntalainen rohkautui kysymään syytä moiseen.
-Aion saarnata säästävyydestä.

Laihian seurakunta laittoipaikallislehteen ilmoituksen. Siinä luki:

-Hyvää joulua vuosille 2014-2020!

Vanha pyhäkoululaisten sanaleikki:

Onkiva rovasti on kiva ro-
vasti – onki varovasti.

Teologipoika kosi kettutyt-
töä. Tämä vastasi:

-Avioliittoonko? Minä en
lisäänny helposti vankeudes-
sa.

Mitä saippuaa saatananpal-
voja käyttää mattopyykillä?

-Pahansuopaa.

Vanhin tunnettu ravitsemuskoe

Kasvisruokavalio ja vesi parempia kuin hovidieetti

Ilmeisesti liki 3000 vuotta sitten ja suunnilleen samaan aikaan kun Historian kirjoituksen isä Herodotos teki muistiinpanojaan tehtiin myös ensimmäinen laajalti tunnettu ravitsetemuskoe Kaksoisvirtain maassa. Kuningas Nebukadnessar (605-586 ennen ajanlaskumme alkua) oli valloitusretkellään ottanut joukon juutalaisia nuoria panttivankeiseen.

Koska kyseessä panttivangit olivat arvohenkilöitä, he saivat syödä hovin jäsenen kanssa samaa ruokaa kuin kuningaskin. Kuitenkin Daniel vastusti tätä ja pyysi saada tovereineen noudattaa omaa kasvisvoittoista ruokavaliotaan ja juoda vettä. Kuningas suostui pyyntöön, ja näin Daniel ja kolme hänen terävä-älyistä ylimystoveriaan Kananja, Miisaeli ja Asarja saivat luvan syödä samaa ruokaa kuin ennenkin ja olla syömättä kuninkaan hovin ruokavaliota ja juoda sen viiniä siis hoviväen samanikäiset nuoret toimivat verrokkeina. Daniel ja hänen toverinsa olivat hovin koulutuksessa kolmen vuoden valmistukseen kuninkaan palvelukseen jälkeen.

Daniel päätti lujasti pitäytyä omassa kasvisruokavaliossaan ja juoda vettä. Daniel saikin luvan 10 päivän ajan näin tehdä. Hoviherrain päällikkö tarkasti sekä

nämä nuoret ja heidän verrokkinsa, jotka söivät kuninkaan pöydästä. Tämä havaitsi, että Daniel ja hänen nuoret toverinsa olivat muodoltaan kauniimmat ja lihavammat kuin yksikään hovin verrokeista.

Kuningas Nebukadnessar tarkasti itse myös nuoret, ja Daniel ja hänen toverinsa saivat jatkaa omaa kasvivoittoisen ruokavaliionsa nauttimista.

Näin sattumalta olemme saaneet paljon arvokasta ensimmäisen kerran kokeellisesti tutkittua tietoa kasvisruokavalio terveellisyydestä ja samalla luultavasti viinin ja sen alkoholin ja haitallisesta vaikutuksesta. Samalla Herodotoksen tallentamat tiedot ovat riippumattomasti tulleet varmistetuiksi samalta ajalta eri kokeen kautta.

Nykyinen käsitys kavisruokavalion edustusta on näköjään ollut tunnettua jo varsin varhain.

Viitteet:

Danielin kirja, Vanha testamentti, Raamattu. otettu käyttöön 1933, Turku-Helsinki, Suomen piiphiaseura s.766

Herodotos, The Heistories, Translated by T Holm, Penguin Classics 2014

Osmo Hänninen

*Kasvikset ovat
terveellisen
ruokavalion
perusta. Näin
todettiin jo
3000 vuotta
sitten.*

Laulun arvoinen

Jokainen meistä on laulun arvoinen, sano lauluntekijä, mutta kaikille ei ole tekijöitä ja muistajia. **Vilho Kaipainen** kokosi viime vuosinaan itse kuuden vuosikymmenen muistiinpanoista kirjan Riimitetty elämä (2012).

Vilho Kaipainen (1925-2014) oli maanviljelijä Nilsin Onkiveden kylässä. Elämäntyönsä hän teki kotitalalla, osallistui jatkosotaan ja Lapin sotaan nuorimman rintamajoukoissa palvelleen ikäluokan porukoissa. Maalaisliitto-keskustapuolue, maamiesseura, nuorisoseura ja veteraanitoiminta osallistivat vastuunkantoon yhteisistä asioista. Harrastuksetkin liittyivät lähiympäristöön: luonnonantimien keruu ja puhdetyöt.

Hän oli läheisten, naapurien, veteraaniveljien, laajan tuttavapiirin arvostama ja poismenon jälkeen muistama savolainen mies, jolla oli pilke silmäkulmassa.

Riimitetty elämä sisältää hartaustekstejä, veteraanitoimintaa, puheita yhdistystapahtumissa, matkakronikoita, runoja, lauluja, vitsejä, yli kahdensadan sivun verran. Reittiön ja Tihilän väen opintoretkeilyt, juhlat, ehdokasasettelukokoukset, perinnepiirit, syntymäpäivät kertovat 1950-70 luvuilla kylien oman arvontunnosta. Kansanedustajatkin käskettiin kylille henkilökohtaisesti evästettäväksi. Riimitetty elämä laajenee sotien jälkeisen ajan maaseudun kuvaukseksi.

Hauskoja ovat varsinkin paikallishistorialliset pikkutarinat. Aikanaan joulukirkkoon mentiin linja-autojen erikoisvuoroilla, joulukirkko-ajoilla. Oli kuljettajien toivomus, että autoon käytiin edellisenä iltana tilaamassa paikat. Niinpä iltasella tuli tien varteen pikkupoika varaamaan kotiväelle kirkkokyytiä ja kysyi sopisko tästä uamulla aatton? Johon kuski että

montako henkee teiltä tulloo? Viis henkee, vastasi poika, vuan kun pitäs sopija ruumiittii.

Eila Ollikainen

Valvomisen sunnuntaina

Entisaikojen ihmiset sanoivat: -Nyt on syysrömpsy. Niin onkin, talvi ei ota tullakseen, ei jääpeite, että pääsisi luistelemaan. Lasten pulkat ja kelkat odottavat liiterin nurkassa. Minäkin ulkoilen myrskyn ja räntäsateen saatellessa. Toppanutun huppu on villamyssyn suojana, pitkänvarren saappaat rahisevat hiekkatiellä.

Palattuani pihkatieltä olen kiitollinen ja otan käteeni kirjan: ”Sanan valossa”. Nyt on valvomisen sunnuntai. Oman aikamme ahdistus on samaa, kuin elämällä ei olisi tarkoitusta, kaikki on turhaa. Kuitenkin meitä ohjataan valoon, saamme vapaan puhevallan. Jumala ei muserra, vaan kirvoittaa luovat voimat toimellisuuteen. Valvominen on rohkeutta myrskyssä.

Aune Räsänen, Vehmersalmi

Professori Marjatta Palander:

Murteet eivät häviä vaan muuttuvat

Yleensä nuoret hahmottivat savon murteen alueen maantieteellisesti varsin oikein Pohjois-Savoksi. Epävarmuutta aiheutti rajankäynti Pohjois-Karjalan suunnassa. Pohjoiskarjalaisten itsensä mielestä he puhuvat karjalan murretta, vaikka esimerkiksi minän ja sinän käyttö mien ja sien sijasta todistaa kuulumisen savolaiseen murrealueeseen.

Puhutun savon murteen ydinalue sijoitui Kuopion ympärille. Ylempänä puhutaan tutkijoiden nimeämänä Iisalmen savoa, vastaavasti etelämpänä Mikkelin seuduilla eteläisiä vaikutteita omaksuttua kevytsavoa.

Horjuvat vokaalit, kestävät kerakkeet

Kieli muuttuu, kun kaikki tietävät mihiin pyritään. Marjatta Palanderin mukaan suomalaisilla on sisäsyntyinen tieto siitä, mitkä piirteet murteissa ovat vältettäviä, ja mitä yhteisessä kielenkäytössä siedetään paremmin.

Savon murteen vokaalipiirteet tulevat väistymään (mua, piä, lähtöö), sensijaan konsonantipiirteet säilyvät (kottiin, männöö, yheksän).

Varottavana pyritään välttämään puheessa diftongien redusoitumista (haaska, kaanis), josta on syntynyt perinteisen savolaisen missityypin määritelmä (haaskan näköinen neeti). Löytyi tutkimusesimer-

Usein sanotaan, että murteet ovat häviämässä. Sanojan mielestä nuorisoi ei käytä eikä ymmärrä sanoja kuten hän itse. Tietävätkö esimerkiksi mitä häkilällä tehdään tai mikä on huasia? Pääkaupunkiseudulle muuttanut savolainen herkiää viäntämästä ja rupeaakin vääntämään.

Professori **Marjatta Palander**, Itä-Suomen yliopiston suomen kielen professori Joensuusta rauhoittelee, että on turha häätäillä – eivät murteet häviä mutta kylläkin muuttuvat. Itse asiassa aika nopeasti, sukupolven aikana jopa puhutun murteen ydinalueella.

Ei ole kyse sanoista – niitähän tarvitaan ja hylätään vastaavien asioiden olemassaolon mukaan – vaan siitä miltä puhuttu puhe kuulostaa.

Käsitykselle tuli tukea varsin tuoreesta (SKS 2012) itä- ja eteläsuomalaisten nuorten murrekäsityksiä kartoittavasta tutkimuksesta. Siinä parisataa nuorta piirsi ”omasta päästään” savolais-pohjoiskarjalaista ja toisaalla pääkaupunkiseudun murrealuetta kuvaavat kartat ja kuvaili niillä puhutun murteen ominaisuuksia.

keistä todellinen outolintu (huarapääsky), joka ilmentää puhujan yritystä sievistää pitkiä vokaaleja (haara, huara, aamu, uamu).

Savon murteen rakastetulle ja karsastetulle piirteelle, liudentumiselle (sanan lopun i-ääneen häviäminen, kirjoitettu na j-kirjain, vesi, vesj) tutkija ennustaa niinikään häviämistä. Nuoremman polven kirjailijat eivät juuri liudennuksia merkitse teksteissään.

Kielen yhtäläistymiskehityksestä kerroo, että pääkaupunkiseudun nuoret ovat jättämässä puheessa d-kirjaimen pois (yhöksän, kaheksan). Herras-deetä kansa on karsastanut lukkarinkoulusta lähtien, ja erityisen vaikeaa sen lausuminen on ollut

itämurteissa.

Pelko murteiden häviämisestä on siis Marjatta Palanderin mielestä aiheeton. Murteita kannattaisi kuitenkin pitää enemmän esillä, sillä juuri käytöllä ne pysyvät elinvoimaisina.

Mainoskieli olisi hänestä kannatettava ympäristö. Tankkoo ihtes ja aatos! Hengähä tok, kohta on Suonenjok! Sanonnat tekevät ohikulkijalle hyvän mielen ja kertovat millä kielialueella liikutaan.

Eila Ollikainen

Professori Marjatta Palander esitelmöi savon murteesta 22.10. Kuopiossa Snellman -kesäyliopiston tilaisuudessa.

Tampereen Seudun Savolaiset juhli 40-vuotista taivaltaan

Tampereen Seudun Savolaiset ry juhli 40-vuotista historiaansa lauantaina 24.10.2015. Juhlat pidettiin Tampereella Lamminpään osuuskuntatalolla, jossa juhlimassa oli kuutisenkymmentä henkilöä. Juhlissa viännettiin savvoo ja puhuttiin muutenkin mukavia.

Pääasia juhlapäivässä oli seurustelu ja vanhojen tuttujen sekä uusien tuttavuuksien tapaaminen. Ohjelmaa oli sopivasti: vähän historian lehtien havinaa, savolaisia runoja, tanhuesityksiä, ansioituneiden yhdistyksen jäsenten palkitsemista, tanssia ja tietysti Savolaisen laulu.

Juhlijat olivat pääasiassa yhdistyksen jäseniä, joista yksi oli yhdistyksen perustajaryhmästä, ja olipa yksi vanha jäsen jaksanut Kuopiosta asti tulla juhliin. Muita vieraita saimme sisaryhdistyksestämme Kanta-Hämeestä, ja runollisen ja laulullisen tervehdyksen juhliin toi savolaissyntyinen Tampereen Tuomiokirkon tuomiorovasti **Olli Hallikainen**.

Vieremäläisten koti-ikävästä kaikki alkoi

Tampereen Seudun Savolaiset on saanut alkunsa 70-luvun puolivälissä Tampereelle muuttaneiden vieremäläisten kaverusten kokoonnuttua yhteen, jolloin he huomasivat, että kotiseudun kaipuu oli kaikilla kova. Aloitteen yhdistyksen perustamisesta teki **Topias Karppinen**.

Puskaradio toimi nopeasti ja pian yhdistyksessä oli yli sata henkilöä. Alkuvuosina retkeiltiin paljon ja pelattiin lentopalloa. 80- ja 90-lukujen taitteessa pidettiin kolmena vuonna savolaisuuteen keskittyviä luentoiltoja Tampereen pääkirjasto Metssossa.

Matkoja on vuosien mittaan tehty ulkomaita myöten. Jokavuotiseksi perinnetapahtumaksi päätettiin heti alussa letturieha, jossa paistetaan savolaisia muurinpohjalettuja. Viime vuosina tapahtuman rinnalle on tullut perinneruokatapahtuma,

Juhlissa jaettiin Topin torni -kiertopalkinto ja yhdistyksen viirejä ahkerille savolaisille sekä ruusuja juhlien valmisteluissa mukana olleille. Kuvassa vasemmalta pj Raija Rautiainen, vpj Edvi Kvist, Harri Joki, Mia Joki, Adelaine Joki, Merja Vehviläinen, Saima Sampakoski, Pertti Hämäläinen ja Ana Sampakoski.

jossa valmistetaan savolaisia ruokia ja herkutellaan niillä valmistuksen jälkeen. Tapahtumien merkeissä savolaiset tapaavat toisiaan muutaman kerran vuodessa.

savolainen tai savolaismielinen sydän, meilaa merja.vehvilainen(at)gmail.com.

Kuvat: *Harri Joki*

Teksti: *Merja Vehviläinen*

(historiaosuuksiin lainattu tekstiä Toivo Rönkön historiikkimuistelmista)

Topin torni ansioituneelle

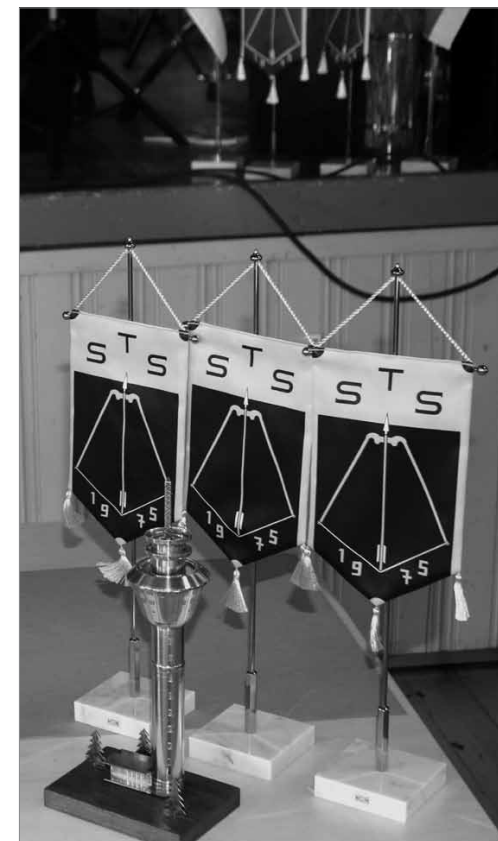
Yhdistyksellä on joka vuosi tapana jakaa Topin torni -palkinto ansioituneelle yhdistyksen jäsenelle. Topin torni on saanut nimensä yhdistyksen perustaja Topias Karppisen mukaan, ja pystissä komeilee puujalustalla hopeinen Puijon torni.

Nyt 40-vuotisjuhlissa Topin torni luovutettiin **Saima Sampakoskelle**, joka on toiminut yhdistyksen emäntänä lähes 40 vuotta – koko emäntäpestin voimassaoloajan.

Huippuvuosina yhdistyksen jäsenmäärä oli päälle kahdensadan, josta se on pikkuhiljaa vähentynyt alle sataan. Uusia jäseniä kaivataan tässäkin yhdistyksessä toiminnan jatkon turvaamiseksi ja savolaisten perinteiden vaalimiseksi Pirkanmaalla.

Tampereen seudulla on tietävästi tuhansia Savosta muuttaneita. Jos asut Tampereella tai lähiseudulla ja sisältäsi löytyy

Yhdistyksen huomionosoitukset Topin torni ja viiri. Juhlien koristelussa hyödynnettiin kaunistusta syksyistä luontoa

Kyselin vähä Pihtiputtaan mummosta

Sattui menneenä kesänä elokuun 13. päivänä, että isäntä Jarmo oli mennyt mustikkaan järven taakse Huttulanniemelle omalle maalle. Minulla oli pensasmarjojen keruu sekä avomaan kurkkujen suolaus. Puolenpäivän maissa tulin talon ulkoverannalta keittiöön, molemmissa käsissä pestyt lasipurkit. Silloin keittiön ovesta tuli tuntematon pitkähuiskea mies, sanoi olevansa rekka-auton kuljettaja **Hakala**.

-Onko talossa traktoria, kysyi ja saatuaan myöntävän vastauksen, pyysi minua lähtemään vetämään hänen puutavara-rekkaansa, joka oli juuttunut lautataapeli-

monttuun. Maapohja upotti sateisen alkukesän vuoksi. Rekassa oli ns. nuppi sekä peräkontti, jotka oli jo lastattu kuivalla energiapuulla vietäväksi Jyväskylän energialaitokselle heti käytettäväksi. Hakala kehui kuivia rankoja erittäin hyviksi ”sähkön tuotantoon.”

Jätin lasipurkit käsistäni työpöydälle ja naurahdin.

- Kyllähän minä olen traktorin ajotaitoinen jo heinäpeltojen ajoilta. Ja olen kiskonut traktorilla pohjalaista huonekalurekkaa, joka upposi jäätillä, mutta eiköhän olisi parempi, että odottaisimme isäntää mustikkametsästä, sanoin.

Pyysin Hakalaa istutumaan kahvikupin ääreen. Hän suostui ja osoittautui puheliaaksi pihtiputaalaiseksi. Laitoin pöytään lisää pullaa ja mustikkapiirakkaa. Ruisleipääkin tarjosin, mutta sanoi olevan itsellään evästä autossa.

Siinä ”huastellessa” rupesin kyselemään tietoja Pihtiputaan mummosta, jota täkäläiset lehdetkin kernaasti käyttävät pilapiirroksissa, mutta myös muissa sanonnoissa, tuon tuostakin. Mikä ja kuka hän on oikeastaan? Asia on kiinnostava.

Pihtiputaan mummo on ”arvonimi” ja kunniarooli

Rekkakuski Hakala alkoi puhua hänestä kunnioittavin sanoin:

-Pihtiputaan mummosta puhuttaessa viitataan usein eräänlaiseen keskiverto-maalaiseen prototyyppinä, hän sanoi. Pihtiputaan uudeksi mummoksi kesämarkkinoiden yhteydessä kesäkuussa valittiin kolmeksi vuodeksi **Aune Turunen**, 71.

Kunniatehtävänsä jättänyt **Kaija Aikio-niemi** painotti erityisesti eri-ikäisten ihmisten yhdessäolon tärkeyttä. He molemmat ovat paljasjalkaisia ”puttaalaisia” ja toimineet maatalon emäntinä. Nyt valittu Aune Turunen on ollut myös kodinhoitajana ja lähihoitajana. Hän tekee vielä keik-

kaa ja hoitaa pääosin vanhuksia.

Valinta tehtävään tapahtui nyt kahdeksannen kerran ja hän aloitti kylän yhteisenä mummona. Järki päässä ja sydän paikallaan kuuluu kunniarooliin. Pihtiputaan mummon yksi tärkeimpiä tehtäviä on myös viedä positiivista sanomaa Pihtiputaan kunnasta maailmalle. -Pidän ihmisistä, mutta Pihtiputaan mummo-käsitteeseen ei pidä suhtautua liian vakavasti, Aune Turunen naurahtaa. Hänellä on neljä lasta, 14 lastenlasta ja kaksi vielä seuraavassakin sukupolvessa.

Lanseeraus Tampereen yliopistolla

Käsite ”Pihtiputaan mummo” syntyi aikanaan Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella ja se on toiminut oloissamme erittäin hyvin muuttoliikkeen puristuksessa.

Käsitteen keksijäksi mainitaan lehtimies ja yliopiston opettaja **Allan Liuhala**. 1960-luvun alussa hänen muistellaan opettaneen: ”Pitää kirjoittaa niin, että Pihtiputaan mummokin sen ymmärtää.

”Pihtiputaan mummoon” viitataan myös viestinnässä tai muilla elämänalueilla tapahtuvien teknologisten murrosten yhteydessä. Ihmisten koulutustason ja medialukutaidon parantumisen myötä myös ”Pihtipudan mummon” ymmärryksen taso arvioidaan jatkuvasti hieman korkeammaksi.

Nyt kesäkuussa 2015 valittu Aune Turunen saapui julkistamistilaisuuteen kahden tuhdin keihäsmiehen kannattelemana. Kantajina toimivat **Matti Närhi** ja **Kimmo Kinnunen**. Pihtiputaalla ollaan fiksuja mummoja myötä ylleitä peruskansalaisen prototyyppin nimeämisestä ”Pihtiputaan mummoksi”.

Aune Räsänen, Vehmersalmi

Lähteet: Uutiset/Kotimaa/Pihtipudas; Keskisuomalainen

Kutsuttiin iltapäiväkahville.....

Neljänteen kerrokseen klo 15.00, kutsua noudatimme kellontarkasti.

Niinpä sitten seisoi mekin oven takana, minä amaryllis sylissäni hyvää joulunaikaa toivotellen. Kumarreltiin ja kyykisteltiin puolin ja toisin.

Sitten alkoi puhe soljua, ei minulta, vaan asunnon haltijalta, minä kuunteluoppilaana vaiteliana istuskellen väliin heidän hienoja mööbeleitään kehuskellen.

Mutta sitten alkoi puolitoista tuntia kestävä kidutus korvilleni, kunnes keksin hätävalheen, että lupasin tuttavalleni vastata puoliviiteen mennessä vasta hänen sähköseensä.

Näin sain pätevän syyn poistua siitä huushollista.

Isännän puheet olivat sananmukaisesti sellaisia: Ken vaivojansa vaiker-taa, on vaivojensa vanki.

Aluksi leikattiin selkää, skoluusia (isännän antama nimi skolioosille), sitten alettiin leikkaaman polvea, joka ei ole vielä kukaan ordningissa.

Kaiken kukkuraksi hänellä oli ilmennyt peräpukama, josta hän sitten kertoi intomielisenä KYKSISSÄ olostaan, kuinka koko huonekunnalla oli niin hauskaa, kuinka me siellä me pierkeskelimme niin ja meillä kaikilla oli niin tavattoman hauskaa.

Vielä ovella hän sanoi menevänsä heti aamulla magneettikuvauksiin.

Ajattelin, kuvattakoon hänen aivonsa samantien, kun kerran sinne on mennossa.

Taitaa vierähtää melkoinen tovi, ennenkuin lähdän kenenkään luokse iltapäiväkahville.

OK

Voe tokkiisa - muikkujuhla tulossa

Ylä-Savon seura vietti sääntömääräistä syyskokousta Ristola-Yhteisön tiloissa Helsingissä. Seuran puheenjohtajana jatkaa **Kaija Pulli**. Johtokuntaan valittiin entiset jäsenet: Aino Hyvönen, Anja Laukkanen, Aimo Ollikainen, Mauno Rahikainen, Pekka Rusanen, Anja Sahrakorpi, Tellervo Ukkonen ja Leena Vatanen.

Savolainen mykyrokka maistui

Sääntömääräisten asioiden lisäksi noin 100:lle jäsenelle maistui aito savolainen mykyrokka. Tätä sianlihasta ja sisäelimestä tehtyä mykyrokkaa on tarjottu perinteisesti syyskokouksen yhteydessä. Rokka oli aitoa Ylä-Savosta tuotua ja maku oli senmukainen.

Seuralaiset ja vieraat saivat ihailla **Anja Laukkasen** maalaamia tauluja sekä **Eila Kouvalaisen** tekemiä luomukäsitöitä.

Jumppaohjeita nivelrikosta kärsiville

Maassamme jopa noin 1 milj. ihmistä sairastaa jonkinsuuruista nivelrikkoa elämänsä aikana. On arvioitu, että nivelrikko aiheuttaa noin 600 000 lääkarissä käyntiä vuodessa. Tohtori **Tatu Miettinen** kertoi seuralaisille nivelrikoista, hoidoista sekä antoi kotihoito-ohjeita. Nivelrikkoa esiintyy polvissa, lonkissa, sormissa, selkärangassa ja muissa nivelissä.

Riskitekijät: lihavuus, raskaan työn fyysinen kuormitus, nivelvammat, ikäänntyminen ja perimä.

Varsinaista viisasten kiveä taudin parantamiseksi ei ole olemassa. Viimeinen hoitomuoto on tekonivelen laitto. Ennen tätä voi itse kuitenkin helpottaa nivelrikos-

Tatu Miettinen kertoi Ylä-Savon seuralaisille nivelrikon hoidosta ja kotikons-teista, joilla oloa voidaan parantaa.

ta aiheutuvia oireita. Kohtuullinen liikunta kuten sauvakävely ja vesijumppa ovat suositeltavia sekä ylipainon välttäminen. Lääkehoidoista ei ole todettu olevan varsinaista apua. Tietenkin kipulääkätys on paikallaan, jos liikkuminen on muutoin vaikeaa. Jokainen tapaus on kuitenkin hyvin yksilöllinen.

Vilkasta seuran toimintaa

Tulevana vuonna Ylä-Savon seura ry täyttää 45 vuotta. Juhlaa vietetään kevät-kokouksen yhteydessä 12.3.2016 klo 13 Ravintola Kaisaniemessä. Yhteinen Voe tokkiisa – Muikkujuhla pidetään 30.1.2016 klo 13 myöskin Ravintola Kaisaniemessä Helsingissä. Ylä-Savon seuraan voi liittyä kuka tahansa savolaismielinen henkilö.

Lisätietoja: Kaija Pulli, Urputie 14 H, 00410 HELSINKI, puh. 040 71 60 264, kaijapulli@yahoo.com, www.yla-savon-seura.fi, FB-sivut

Teksti: Kaija Pulli

Kalevi Wiik 1932-2015

Professori oli murteiden ystävä

Turun yliopiston fonetiikan emeritusprofessori **Kalevi Wiik** kuoli 12. syyskuuta. Hän oli paljasjalkainen turkulainen, syntynyt 2. elokuuta 1932. Hän valmistui Turun yliopistosta filosofian kandidaatiksi 1955 pääaineenaan englantilainen filologia. Armeijan käytyään hän jatkoi Asla-stipendiaattina Michiganin yliopistossa, josta valmistui maisteriksi 1958.

Wiik väitteli tohtoriksi Turussa 1965. Väitöskirjassaan hän vertaili englannin ja suomen vokaaleja osoittaen ne kohdat, joissa suomalaiset kohdasivat erityisiä vaikeuksia englantia ääntäessään. Hän hoiti Helsingin yliopistossa kaksi vuotta yleisen kielitieteen professuuria, mutta muutti takaisin Turkuun fonetiikan professoriksi 1968.

Wiik nosti fonetiikan tutkimuksen Turussa kansainväliselle huipputasolle.

Eläkkeellä hän laajensi tutkimusalaansa kielten ja kansojen esihistorian tutkimukseen. Hän oli mestari tiivistämään ja havainnollistamaan väitteitään mm. suomalaisten juurista tavalla, johon media tarttui halukkaasti. Samalla hän sai aikaan sekasortoa tiedeyhteisössä, joka ei ollut tottunut pelaamaan muilla säännöillä kuin omillaan.

Parhaimmillaan Wiik oli Turun murteen asiantuntijana. Hän oli lapsuudestaan asti tarkkaillut ja opetellut tunnistamaan eri murteiden ominaispiirteitä. Joskus hän yllätti ennestään tuntemattoman keskustelukumppanin kertomalla, mistä tämä oli kotoisin.

Professori Kalevi Wiik toimi useissa SM-murrekisoissa päätuomarina. Savon kielen seuran kunniapuheenjohtaja Osmo Hännistä ja Kalevi Wiikiä yhdisti sekin, että heidän isänsä olivat syntyisin Hankasalmeista. Sukulaisuuttakin alkoi löytyä.

Savonkielenseuralaisille Kalevi Wiik tuli tutuksi Suomen Heimojen liiton ja Savon kielen seuran tilaisuuksissa, mm. Lappajärvellä. Hän osallistui 2002 Savon kulttuuripäiviin Iisalmes-
sa ja piti siellä esitelmän *Savon murremenossa Helsinkiin*. Suomen murremestaruuskilpailujen päätuomarina hän toimi 2003 Isossakyrössä ja 2004 Merikarvialla.

Muistamme Kalevi Wiikin humaanina, huumorintajuisena ja turkulaisenaakin hyväntahtoisesti savolaisiin suhtautuvana herrasmiehenä.

MRS

Koiramäen Kotilaisten kirjatoimikunta vas. Kaarina Pikkarainen, Seppo Kotilainen, Anneli Mustonen, Riitta Kitkiöjoki ja Reino Eriksson.

Koiramäen Kotilaiset - tuokiokuvia erään suvun vaiheista

Ylä-Savon Kotilaeset kokkoontuivat 19.7.2014 Sukevan Lohirannassa. Tappoomisen suur ja kaavakskantonen päätös olj käännistöön perinteenkerruu Koeramästä lähteneijen Kotilaesten jälkipoloviin elämästä ja samalla kerätä talteen suvun valokuvia ja muita muistoja. Kaekki nämä suvun aarteet päätettiin kansa laettoo kansiin välliin muistoks nuoremille ja tuleville sukupoloville.

Kirjoo valamistelemaan valittiin to-emikunta, joka on nyt suanu työsä päätökseen. Kirjan julukistaminen tapahtu Sukevalla Hirskankaan leerikeskuksessa pyhhaenpäevänä 31.10.2015.

Tarina alako Raamalla v.1946

Ite asiassa, ee kirja ihan näen noppeesti syntyny. Jo 1946 Raamalla asuva **Kaarlo Kotilaenen** aloitti oman sukuhuarasa tutkimisen ja muistoen kirjoomisen.

1950-luvulla Kotilaesten sukuseoran puuhamies, Suku-**Otto Kotilaenen**, innosti osaltaan kaekkia Kotilaesia perinteen kerruuseen. Itekkii hän kerkes käävä

Sonkajärven ja Sukevan Kotilaesia huastattelemassa.

Uus syssääs tutkimukseen suatiin, kun Kaarlon sisaren mies, **Eino Lappalaenen** Keravalla ryhty toemeen. Hän otti avukseen mm. Piikamäeltä **Pekka Kotilaesen** ja Hirvelästä **Hannu Kotilaesen**. Taetavana tutkijana hän luati sukulaesista kaaviot, kartat, missä jokkaenen sukuhuara ja sukulaenen suatto löötee oman paekkasa.

Kaarina jatko Einon työtä

Eino Lappalaesen työ jäe kesken hänen aekasen poesmenosa takia. Einon puoliso **Kaarina** on innokas sukuseoralaenen. Hän osallistuu mielellään sukukokkooksiin. Näen hän tutustu Runnin, Valamon ja Tuusulan sukukokkooksissa allekirjotaneeseen. Keskusteluissa tulj esille Einon suururakka ja sukukaavioihin olemassaolo. Kaarinalla olj suur huolj, mitenkä Einon työ suatas parraeten hyövyntetyks.

Tämä keskustelu ja lupa kuavioihin lenoomisseen olj kimmoke, mitä en mitenkään voenu vastustoo. Sitte olj eessä vaen

pikkunen kysymys: Mitenkäs se kirja oekeestaan tehään? Kun **Reino Eriksson** luppaatu mukkaan hankkeeseen, niin ee muuta kun tuumasta toemeen.

Neljäsattoo kuvvoo, 320 sivua

Nyt 320-sivunen kirja on kansii välissä. Kirja pittää sisällään 400 valokuvvoo. Kirjan lähtöhenkilöinä ovat Juho Antinpoeka Kotilaenen(1794-1867) ja hänen puolisosaa Elli Eliaksentytär Rytkönen(1796-1877)ja heijän kaheksan lastaan. Nämä ovat Koeramäen ensmäeset Kotilaeset. Kirja kertoo heestä ja heijän jälkeläesistään.

Kirja alakaa siitä, kun Juho Kotilaesen isä Antti hukku parj sattoo vuotta sitte Sotkamon ja Sonkajäven rajamaella Öljäkkään. Öljäkän Antinlammen rannalla on vielä kii puuhun hakattu risti Antin muistoks. Juho lähtöö haatoomaan isseessä, ja rakastuu Kypärämäen Elli-tyttöön.

Kun perhe kasvo, kotjvävy Juho ja häne vaamosa Elli siirtyvät perheeneen Koeramäkkeen. Loppu on historiata.

Lisäks haluttiin ottoo mukkaa kirjaan Kotilaesia monista kaakasemmistakkii sukuhuarojsta. Tämä olj mejän mielestä välttämätöntä. Tällä laella elämässä koetut onnistumiset, vastonkäämiset ja samoen kun uhraatumiset suvun ja yhteesön etteen tulloo paremmin tietoon ja esmerkiks meelle nykypoloville.

Kirja hinta on 40 euroa plus mahdolliset postikulut. Kirja on myynnissä muun muassa Sonkakosken Nukkepirtillä, Taipaleen Hirvelässä ja Sonkajärven kirjastossa sekä Anneli Mustoselta puh 0440 764 607 tai anneli.mustonen(at)mustola.fi ja Riitta Kitkiöjoelta puh. 0407 063 970 tai riitta.kitkiojoki(at)pp.inet.fi

Riitta Kitkiöjoki

Hyvä Tuomas joulun tuopi

”Hyvä Tuomas joulun tuopi, paha Puavo pois sen viepi”, niin hausvasti on sanottu ja sanotaan eilleennii Vehmersalamella, Leppävirralla ja luajemmaltikkii Itä-Suomessa.

Ja asia pittää paikkasa. Tuomas on ikkään ku henkilöitynyt ja tähellinen, joka asiakseen tuopi talloon joulun alakamisen monet tunnusmerkit. Ensinnäkkii: joulun valamistelujen pitäisi olla jo loppusuoralla ja kaiken ulukonaisen niin valamiina, jotta joulurauhan voipi julistoo - nimenommaan tähän talloon ja sen immeisille. Joulurauha on tarkottannu rauhallsuutta ja lepoa lopullisten ruoka-askareihin toiminnoissa. Tosin Tuomaasta alakavalla joulurauhalla on tarkotettu myös yhteiskunnallista rauhaa ja sen ylläpitämistä julikisilla paikoilla ja liikenteessä.

Arkinen meno ja kiire keskeytettään ja toivotetaan toinen toisellemme ”Hyvvee

Joulua.” Ja toinen ottaa sen vastaan ja toivottaa kaikkee hyvvee ihan samalla mitalilla.

Tuomaan päivänä hyvät ruoat ja juomat otetaan maisteltaviksi. Erityisen hyvvee huolta on pietty talon lapsista sekä vanhasta väestä. Isäntäkii pannoo työvuattees vähän sivummalle ja heittäytyy tupasalle nauttimaan jouluonnesta, jota Tuomas on toivotellu. Muistellaan vanahoja asioita ja vertaillaan niitä nykypäivän mennoon hymyssäsuin. Tästä syntyy uusi joulukerostuma, joka jatkuu ja jatkuu loputtomiin. Tarinoissa lienee sijansa tontuillakin. Nykyisin tonttujen kaipuu riihitonttujen sijasta on ennemmännii rahatonttujen ilimestymiseen. Missähän se semmonen tonttu oikein mahtaa asua, jopa kysellään.

*Aune Räsänen,
Vehmersalmi*

Antti Heikkinen ja Natalil Lintala vuoropuhelussa näytelmässä Pihkatappi.

Pihkatapin näyttämökielestä ollaan kahta mieltä Alapään kyntämistä vai merisuolaa?

Kuopion teatterin dramatisointia **Antti Heikkisen** kiittelystä ja palkitusta Pihkatappi -romaanista on herättänyt myönteistä vastakaikua. Pitkästä aikaa omassa teatterissa oma maaseututarina, jossa näyttelijöiden murteen osaaminen pääsee oikeuksiinsa!

Tuskin silti on yllätys, että Pihkatapin realistinen kansankieli on herättää mielenkiintoa. Yleisön edessä näyttämöllä sanottu ruma sana sattuu korvaan, sen sijaan lukija voi omassa yksityisyydessä lukea ja sivuuttaa makunsa mukaan.

Pihkatapissa rumia sanoja laskettelee kylänloppulainen **Rissas-Jallu**, jonka melkein joka repliikki sisältää kaksi (tai oikeammin yksi) mielisyiden kansan laajasta seksuaalisuudesta. Vaikka hyvänpäivän tervehdyksenä keskenkasvuille, että ovatko pojat viimeaikoina saaneet p...a? . Mihin keskenkasvuisten on opittava vastaamaan, että viime aikoina on ollut hiljaisempaan.

Pari päivää ensi-illan jälkeen Savon Sanomien yleisönosastossa (SS 4.12.) kuopiolainen teatterinystävä paheksui:

”Esityksen kielenkäyttö, alapään sanasto ja rivoudet tukahduttivat hengiltä sen

alla olevan herkän kertomuksen maaseudun ihmisistä, isän ja pojan tahtojen taistelusta, haaveista, toiveista ja väsymisestä---.

Jokaiseen kyläyhteisöön mahtuu oma Rissas-Jallunsa, mutta nämä alapään kyntäjät yleensä laitetaan häpeämään miesvoimin. Jos kirosana on harvoin ja oikeassa paikassa, se saattaa kohottaa kerrontaa. Nyt irvokas noituminen vei pääroolin. Häpeä siirtyi katsojan kotiin kannettavaksi.”

Mutta saman tekstin voi kuulla toisinkin. Nilsiäläinen kirjoittaja pitää kiroilua ja rempseää kieltä Pihkatapin raikkaana merisuolana eikä minään tunkkaisena terveyskorvikkeena.

No justiisa. Sanoppa vielä se vittu minun laipion alla, niin tiijät lopun iän sanonees. Perkele kun haen kepin ja annan nyt selekään, kun se sillon aikanaan jäi tekemätä.

”Oikein käytetyt kiro sanat savolaisen sanataiturin kielessä rytmittävät puhetta, sitovat sanoja ja lauseita toisiinsa ja tuovat siihen aidon soinnin. On tutkittu, että kiroilu myös vähentää koetun kivun määrää

ja lisää elimistö suorituskykyä. Lääkkeiden sijaan Pihkatapin Rissas-Jallukin saa noitumisella helpotusta elämäänsä ilmaiseksi. Eikä häntä kuten muitakaan vastaavia eläjiä omassa yhteisössään häpeäpaaluun pistetä.”

Häpeäpaaluun kuuluisivat ne ymmärtämättömät, jotka eivät voi suvaita ihmisten erilaisuutta tai heidän ronskia kielenkäyttöään. Maaseutuyhteiskunnassa rissasjallut olivat tarpeellisia kuin klovnit kuninkaan hovissa. Tosin kirjoittaja myöntää, että jollekin kasvatuksen takia noituminen on tabu niinkuin kasvissyöjälle läskisoosi kiellettyä herkkua.

Tuohon voisi jatkoksi lisätä mitä on ajateltava siitä, että nykykuorison – ja monen aikuisenkin – keskustelussa käytetyin väli-merkki on muuan viisikirjaiminen sana? Ei se edes enää kiellettylta herkulta maistu.

Ohjelmalehdessä Antti Heikkinen kehoittaa laskemaan kirosanon asemasta niiden takaisia kyyneleitä, rakkaudenhetkiä, tuskantuokioita ja toteutumattomia toiveita. Ja ajattelkaa sitten, että niistäkin huolimatta maailma muuttuu ja menee eteenpäin. Muuttuu ja menee, koska sen vaan jumalauta täytyy tehdä!

Kuopion teatterin Pihkatappiin tuo lisää voimaa Antti Heikkisen itsensä esiintyminen pääroolissa. Häntä on tätä ennen nähty harrastaja eatterien esityksissä, kuten taanoin Paavo Ruotsalaisena Aholansaareissa. Uskonsa kanssa kipuileva Paavo oli koskettavasti totuuden etsijä. Antti Heikkisellä on monta leiviskää käytettävissä.

Teksti: Eila Ollikainen

Kuva: Sami Tirkkonen

Entisajan suurperheet

Suurperreetä ol' muinoenj joka talloovessa, jok'ikine vuos'akoella ol' uus laps kaenaloessa. Töetten välissä yöaakaan lapset alulle laetettii, ee ollu aekoo es'leekkiin, paenii ja ähkii se tehtii.

Akkojen ee tarvinna sillo ukoiltaa lapsija annoo, lapsija tul'joka vuos'ku'taevaalta satas mannoo. Enne vanahaan ee valtijo ies antannu laps'lisijä, pastorj. vuon onnittelj kyyhkyläesijä, äetijä ja isijä.

Usseemmassa talloovessa ol'lapsija tusinan verran, puhuttiin laste'olevan lahajoja taevaan "herran". Kaekki ol'yhtä rakkaeta, nuoremasta vanehimpaanj, ku'paeta käv'pieneks', vaehettii numerova suurempaanj.

Nyt hookuttimena o'laste'tarhat ja isot laps'lisät, nykysenj perreenj huoltajija oovat äetit tae kot'isät. Nyt ku'ehkäsystä puhutaanj, se o'ollu tehokasta, ee oo akat joka vuosj'paksuna eekä oota lasta.

Juhani Antikainen

Juna tulee metsän takaa

(hyvä että edes sieltä, kun kohta ei taida tulla mistään...)

Joulupakina:

Niin tulee, aikamoisella ryskeellä, vihellyksellä. Nadia painelee lapsen tarmolla, kiitoksen kipeästi, epätoivoisesti pianonsa bassopuolta, diskanttia (?) unohdettamatta. Tulijasta on varoitettava radalla kulkijoita.

Puhke vaimenee puhinaksi, veturi vauhuineen raukeaa asemalle.

Kiitos Nadia, hyvin soitettu! Kulkuneuvo saatettu mihin pitikin.

Äiti Adalmiina hehkuu ylpeyttä. Hänen tyttärensä, ainokaisensa, osaa soittaa pianoa noin hyvin, eläytyvästi, ettei kukaan toinen koko kylässä. Eipä kenelläkään muulla ole edes pianoa, täytyy muistaa, ajattelee Adalmiina.

Naapurin emäntä kuuntelee Nadiaa. Siihen nähden, ettei esitys ole vielä nuottiviivastolle kirjoitettu, niin ... kyllä kelpaa. Sitä ei ole dokumentoitu, mikä tarkoittaa, ettei kukaan toinen tule kuulemaan junan tuloa metsän takaa juuri tuollaisena.

- Lahjakas tyttö, oikea soittoniekka, sanoo vieraileva kuulija. Vähän epävarmasti, sillä hän epäilee, että soittoniekaksi voidaan kutsua vain viulistia tai harmonikkataiteilijaa. Niin kuin esimerkiksi aikaisemman tievahdin poikaa, haitarin varteen kiintynyttä, eteläiseen Suomeen siirtynyttä.

Mutta menköön nyt, hän ajattelee luoden silmänsä kaihoisasti perheen kirjahyllyn Jalna-sarjaan ja Topeliuksen Talvi-iltaisen tarinoihin.

On sivistystä, kulttuurin juurta, hän ajattelee ylväisesti.

- Vieläkös tämä Nadia on kansakoulussa? kysäisee lepotuolissa kekottava naapurin emäntäihmisiä.

-Vielä, kyllä on, vakuuttaa äiti-Adalmiina. Mutta viimeistä vuotta, ehdottomasti. Parin viikon kuluttua menemme

kaupunkiin oppikoulun pääsykokeisiin. Pisteitten keruuseen. Ja siitä se alkaa Nadian koulutustaival. Hänestä tulee pianonsoiton opettajan ohella hammaslääkäri!

(Nyt pomppasi, ajattelee naapurin emäntä. Jokohan minun pitäisi tilata häneltä hammaslääkärivuoro, että varmasti saan sen...

Sarkasmia, sarkasmia, mutta sallittaneen...)

Kahvitellaan, Nadiakin nauttii kupposen. Lirauttaa vähäisesti kermää, kilauttaa sokerimurusenkin, pikkutyttönen.

Seurustellaan, ihaillaan kaikkea ihailtavaa mitä suinkin suuresta maailmasta, mutta myös tästä pienestä kylästä löytyy. Hehkutaan ystävyyttä, mikseipä, kun keran ollaan välilöissä ja on tuo pikkuinen Nadiakin, soittoniekka. Hän päpimputtelee äidin ja naapurin emännän ratoksi vielä *Ukko Nooan* yhdellä sormella, pian kahdellakin. Näin se jää hyvin kuulijoitten mieleen. Erotaan. Sovitaan vielä moleminpuolisista vierailuista.

☺ ☺ ☺

Kevät keikuttelee yllättävän nopeasti, kun on keikutellessaan. Tilanteet kehittyvät.

Jo oli Nadian meneminen oppikoulun pääsykokeisiin, pistejahtiin. Siellä tiedot punnittaisiin. Koulukypsyys varmistettaisiin.

Äiti saattelee täysin, ainakin melko itsevarmana tyttärensä menneisyydeltä (lysolilta) haisevaan lyseon luokkahuoneeseen, pistepiinaan. Itse vetäytyy eteiseen muiden äitien, jopa isien seuraan. Rankkaa odotusta, hermoille käypää.

Jo avautuu luokkahuoneen ovi. Lapsipyryrit purkautuvat meluten kuin jänisräikät vanhempiensa turvapiiriin. Sitä supatusta ja tönimistä, selittelyjä. Mutta

Nadia Adalmiinantytär varttui savolaistalonpoikaisessa ympäristössä suojassa suuren maailman paheilta. Hänessä hehkui aamuruskon kultaama luonnollinen kauneus ja syvä koskemattomuus.

ennen kaikkea: Nadia jäi puolen-toista pisteen päähän oppikoulusta... (- Hittolainen, huokaisee äiti-Adalmiina itseksensä.)

Nadia ei ollut ollut muistanut neljännentoista Erikin vaimon nimeä, niin paljon kuin siitäkin puhuttiin ja luettiin! Taidettiinpa lukea tois-satalvena Jalna-sarjastakin. - Eipä sitä muistanut Adalmiina-äitikään, mutta hänhän ei - onnekseen - ollut pyrkimässä oppikouluun.

Kotona asia otettiin käytännöllisen tyynesti. Äiti kertoi lyhyeksi jääneen oppikouluvierailun päättyneen puolen pisteen päähän, ja sitten vielä sen, että «...parempi olikin kun Nadia ei päässyt oppikouluun ja sitä väylää hammaslääkäriskoulutukseen. Sillä koska sen jälkeen, valmistuttuaan hän olisi joutunut ikävään valoon kaikkien näiden köyhien ihmisten kanssa, koska heillä, tuskin kenelläkään, ei ole varaa maksaa hammaslääkärille. Ja milläs tyttö-parka sitten eläisi? Soitollako? Ei sillä elä vaikka miten hyvin soittaisi! Juna saattaa tulla metsän takaa, mutta rahaa metsästä vain niille, joille hongat seteleitä humisevat kuulumattomiin saakka...»

Ja vielä Adalmiina toi esille julkisesti sekä avoimesti tunnetun näkökannan, että Nadia on siunattu aamuruskon kauniilla ulkomuodolla! Ja sehän johtaa rikkaan miehen porstuoihin, sitä kautta myös sisätiloihin.

Nadia ei annetakaan köyhälle!

☺ ☺ ☺

Kasvoi tyttö rinnat sai... Äiti-Adalmiinan tarkan ja uuden isä-Valdema-

rin ihailevien katseitten alla. Adalmiina oli saanut tarpeekseen leskensängyn makaa-misesta ja avioitunut uudestaan naapurin leski-isännälle. Hartaalle monipuolisuusmiehelle.

Mutta ei pelkästään Nadia jatkanut kasvuaan vanhempiensa katseitten alla. Myös luomakunnan herra antoi armonsa virrata tyttönsä, kohta neitosen ylle, vilpittömän kauneussateen muodossa. Neidon hiukset hulmusivat kevättuulella kuin pihakoivun kauneimmat lehvät. Eivät vihreinä, vaan pikemminkin niin kuin saman puun kellankaltaiset oksat syksyn puraistessa ne kullankeltaisiksi.

Silmät Nadialla olivat enemmän siniset kuin vihreät, kooltaan kiitettävät, soikeat. Nenä jalo, ei kyömy eikä latuska, puhumattakaan pottunokasta. Eikä kasvojen

alaosa pettänyt yläpuolen antamaa lupasta täydellisyydestä. - Niin juuri: täydellisestä kauneudesta, sanoipa tuota sitten kreikkalais- tai roomalaisperäiseksi. Väli-merellistä joka tapauksessa.

Olemme edenneet olkapäille. Niistä ei ole pitkä hyppäys parmaille, joista on tehty enemmän lauluja kuin lapaluista, vaikka samaan vartaloon molemmat kuuluvat.

Rippikouluikäisenä Nadialla oli jo sellaiset rinnat, että olisi toivonut niiden kasvun pysähtyvän - ei ainakaan jatkavan yltiöpäistä laajenemistaan. Kylän nuoriso - 15 -45-vuotiaat - alkoi kiinnittää takertuvaa huomiota sokeutumiseen saakka Nadian olemukseen vyötäröstä ylöspäin.

Vähät siitä, että... että... Sopimaton tonta kerta kaikkiaan! Toljottaa noin pihkaisesti.

Armollisen luomakunnan herran luomistyö näytti uupuneen tykkänään kun olisi pitänyt huolehtia tyttösestä navasta alaspäin. Lantio seuraa naista siinä kuin rinnatkin, on näkysällä, arvioitavissa kaikkina vuodenaikoina. Missä kaksi tai kolme ulkopuolista mieseläjää kokoontuu

sanon kuuloon ja vaihtoon, siellä nainen olemuksineen on heidän keskellään.

Nadian lantio oli niin kapea, että sen ympärysmistä olisi voitu lyödä vetoa. Että oliko edes kahta kyynärää! Puolitoitako, veikkaatte..?

Mittaamattahan Nadian pakarot jäivät, muilta ainakin, ellei sitten Jorma uskaltanut siihen. Jorma ei ollut kuka tahansa, vaan Nadian kihlattu, vihitty aviomies ja lopulta eronnut vihitty ja aviomies. Vuorollansa kaikkea. Tuttu rata, tutut asemat.

Mutta ennen avioliitosta vierottumista Nadia ja hänen Jormansa (oikeastaan vain Jorma) järjestivät Valdemarille rahan menoa sen verran, että se kolmen hehtaarin verran laotti puoliviralliselta apelta parasta eli paksuinta tukkimetsää. Kas kun Jorman musiikkikombinaatio teki nk. pankrotin (vai mikä hitto se on, tuskaili Valdemar...)

Tuskaili ja maksoi. Sillä Nadia oli niin kaunis, huolimatta kapeaksi jääneestä lantiosta.

HEINÄMIES

Pussihousut ei tutise

Vaka vanha Väinämöinen.../ syltä oli silmien välitse,/ syltä housut lahkehesta,/ kahta kaation rajasta... Mies sun paioilla parannan,/ kaatioilla kaunistelen. (Kalevala)

Sillä on valta talossa, kenellä on housut (sananlasku).

Ei housut lainassa parane: tahi rikki revitään tahi pahoin paskataan (sananlasku).

Hyvä on toisen housuilla tuleen istua (Jaakko Juteini).

Housut huonoksi tulevat, kuin on huonot housun saajat (Porthan).

Nykyään pussihousuja näkee vain vanhoissa suomalaisissa elokuvissa. **Uuno Turhapuron** housut ovat naurataneet meitä vuosikymmeniä.

Seitsemän veljeksen Juhani väitti, että Timo voitti hänet painissa sen takia, että hänen housunsa putosivat. Timo vastasi: Miehet tässä painivat eivätkä housut ja muut lumisukat.

Talonpojan pussihousut olivat joskus "kulahtaneita".

Kansanruno puhuu "kapoisista kaatioista" eli housuista. Työmaalla polvihousujen ohessa oli tarpeen etenkin talvisaikaan käyttää säärtä suojana lumivarsia. Pitkiin housuihin jouduttiin Karjalassa niiden pelavaisten kesähousujen välityksellä, joita kauppamatkoilla ostettiin Pietarista. Jonkin ajan kuluttua miehet kulkivat pitkissä sarkahousuissa: arkihousut tehtiin sarkakankaasta, pyhä housut sinisestä. Housujen päällä pidettävä paita ulottui polviin.

Ratsastushousut ja henkselit yleistivät 1700-luvulla, jolloin muotiin tulivat myös polvihousut ja ne olivat arkenakin käytössä. Varhemmin ne tehtiin säämisköidystä nahkasta, myöhemmin mustasta tai tummansinisestä villakankaasta.

Kaskenviertäjillä oli kotikutoiset piikkohousut ja rohtiminen paita. Riihenpuijat käyttivät piikkopaitaa. Piikko oli kudottu niin, että kaiteen piin välissä oli vain yksi lanka. Piikkohousut olivat niin karkeita kangasta, että housut pysyivät pystyssä itsestään. Niinpä isännät antoivat uudet housut rengeilleen, jolloin ne pehmenivät. Jotkut pehmensivät housujaan takomalla niitä petäjän kylkeen.

"Pussihousuissa (Turo)
sykki lämmin sydän"

Meille sota-ajan lapsille pussihousut olivat jokapäiväinen näky. Minullakin oli sellaiset. Kaikissa vanhoissa armeijan kuvissa miehillä on pussihousut. Nämä reisisakuhousut alun perin kehitettiin Keski-Euroopan armeijoiden ratsuväen housuiksi. Pussihousut - housunpunteineen - pussittavat lanteilta polvien yläpuolelle. Levike on polven yläpuolella, mikä on hyödyllistä hevosen selässä istuttaessa, sillä pussit antavat liikkumavaraa eivätkä hajareisin ollen kiristä.

Nilsin Pussihousumiehet pitävä vanhaa housuperinnettä yllä mm. markkinoilla ja monenlaisissa yleisötapauksissa, ovatpa he vakioesiintyjä murretorillakin.

Intiassa brittisotilaiden pussihousuissa oli vahvistettu istuin- tai haaraosa. Leveät reisitaskut mahdollistivat pientavaroiden kätevän mukana pitämisen. Aluksi nämä karkeat housut tehtiin karkeasta villalangasta huopamaiseksi vanutetusta tiivistä kankaasta. Myöhemmin käytettiin villadiagonaalia, joka oli jotenkin huolitellumman ja siistimmän, "sivistyneemmän" näköistä.

Sarkavaatteet olivat 1800-luvulle saakka yleisiä talonpoikaisväestön arkivaateuksissa. Pussihousut pysyivät päällä nappihenkseleillä. Vyötärö oli korkea ja näin hyvin suojaava, sepälus napeilla ja lahkeet polvesta alaspäin kapeat sekä lahkeensuisa kumiset remmit helpottamassa kenkään pujottamista. Näin ne sujahtivat helposti varsisaappaaseen. Vanhojen pussihousujen ikää jatkettiin ns. ratsupaikoilla. Sana saapashousut tulee siitä, että housujen kanssa käytettiin korkeita ratsastussaappaita, jotka ylettyivät siihen, missä pussit alkavat. Nahkaiset saapashousut on tarkoitettu moottoripyräilijöille.

Loppukevennys: Venkoilevat savolaiset sanoivat nahkahousuista: pyörii kuin pieru nahkahousuissa.

Leo Puurunen

Saksittuja

Kokosi:
Marja-Riitta Saastamoinen

Antti Heikkinen: *Turjailija*

Antti Heikkisen kirja **Heikki Turuses-**ta on ensisijaisesti fanin kirjoittama elämäkerta.

Teosta rikastavat mukaan otettu kirjailijan ja kustantajalegenda **Ville Vikstenin** vuosikymmenten saatossa käyty kirjeenvaihto. Viksten ymmärsi Turusen ominaislaadun, jota osaltaan selittää kirjailijan vakiolause: ”Oo koera eäneti.”

(Juhani Brander, AL 7.11.2015)

Juice Leskisen elämästä kirjoittanut **Antti Heikkinen** teki sydämellisen kirjan **Heikki Turusesta**.

Heikkinen siteeraa, kehystää vastaanottoa ja haastattelee Turusta, joka puhuu kirjoista runsaasti, murteella, omalla tyylillään. Läpi käydään mainittavimmat asiat, maineikas alkupää, Raivaaja-sarja, EU-romaanit.

Seurauksena on kursailematon, maagisen hyväksyvällä otteella kirjattu muotokuva.

Hykertelevän tyytyväinen on Turunenkin loppusanoissaan. Niissä lähinnä baskeripäistä ukkometsoa muistuttava kirjailijanmöhkäle pahottelee, kun hänet ”hupsun pikkusydämensä kyllyydestä visserrellyt leivonen, kevät kylväjän enkeli” on nyt vangittu elämäkerran häkkiin. No, voi jumankauta!

(Matti Mäkelä, HS 15.11.2015)

”Minähän olen tällainen hölö. Sosiaalinen ja puhelias itäsuomalainen.”

Pasi Lyytikäinen istuu Kuopion kaupapahallin kahvilassa, joka on toki puheliaalle savolaismiehelle oivallinen ympäristö. Mutta ollakseen niinkin letkeä seuramies,

Lyytikäinen on valinnut itselleen jotenkin kummallisen ammatin. Lyytikäinen on säveltäjä.

(HS 2.10.2015)

Turmion Kättilöt: *Diskovibrator*

Savolaiset, Suomen kieroin kansa! Tämä *Velipuolikuusta* tuttu totuus kirkastuu, kun Turmion Kättilöt pääsee ääneen. Suurempaan suosioon nouseva sonnilauma paukuttaa ryhdikkäästi ja suoraan. Parhaimmillaan livenä.

(Markku Makkonen, AL 5.10.2015)

Tampereenkiälinen messu suorana verkossa

Tampereen Tuomiokirkossa pidetään sunnuntaina 4.10. tietävästi maailman ensimmäinen tampereenkiälinen messu. Sillä juhlistetaan Tampereen päivää myös kirkossa.

(AL 4.10.2015)

”Aamen on tampereeksi kyä näino, ihavarmana!”

Näin rehvakkaasti markkinoidaan Tampereen tuomiokirkossa pidettävää, tietävästi ensimmäistä tampereenkiälistä jumalampalvelusta. Saarnasta vastaa Ikurin kyläpappi **Jukka-Pekka Ruusukallio**, joka tunnetaan myös *Tamperelaisten katkismuksen* kirjoittajana.

(AL 4.10.2015)

Tämän saarnan sanat jäivät mieleen

Tampereenkiälinen messu sai kiitosta. Murre sai puheet kuulostamaan normaalia humoristisemmilta. Kieli ja intonaatio olivat yhtä aitoja kuin **Höntän ja Toipparin**.

-Meitä vartoo armollinen näkymä, ylösnousemus. Usko poijes. Näihin sanoihin päättyi saarna.

(AL 5.10.2015)

Oikein messuttu

Milloin viimeksi kirkkokansa on kuunnellut saarnaa yhtä tarkkaavaisen aja hy-

väntuulisena painaen mieleensä, mitä sanottavaa papilla on?

Murresaarina ei ehkä sovi jokapyhäiseksi käytännöksi, mutta sen saama myönteinen vastaanotto antaa ajattelemisen aihetta muillekin kuin kirkon edustajille.

(AL 6.10.2015)

Neljä pyykkärirouvaa loistaa vuorol- laan niin dialogissa kuin laulussa.

Ihastuttavinta karismaa lavalle tuo **Titi Kruus** muhevalla Tampereen murteellaan.

(Pesulan likat Valkeakoskella, AL 6.10.2015)

Kreikasta lääkäreitä Pohjanmaalle

Kuusi eteläpohjalaista kunta aon alka- nut rekrytoida lääkäreitä Kreikasta.

”Riippuu vähän siitä, menevätkö he työskentelemään vuodeosastolle vai poli- klinikalle. Vuodeosastolla on töissä mui- takin lääkäreitä, joten avun pyytäminen on helpompaa. Poliklinikalla on pärjättävä suomeksi.”

Kielitaito on aloittamisen suurin este. Etelä-Pohjanmaalla tämä korostuu, sillä seudulla käytetään paljon murretta.

(HS 6.10.2015)

Harva tietää, että Juustoportin erikois- osaamiseen kuuluu myös muovieläinten keräily, tarkemmin ottaen miniatyyrihär- kien.

Toimitusjohtaja **Timo Keski-Kasari** kertoo, että heidän tietonsa mukaan koko- elma on maailman suurin.

Tietysti. Etelä-Pohjanmaallahan kaikki on ristuksen komiaa.

(Venla Rossi, HS 30.8.2015)

Suomesta tuli hetkessä monikulttuurin mallimaa. Pääministeri on lestadiolainen, ulkoministeri paavinuskoinen, rahaminis- teri suomenruotsalainen ja maatalousmi- nisterinä **Orpo**. Ulkomaankauppaministe- ri **Lenita Toivakkakin** on Savosta.

(Matti Pitko, AL 14.9.2015)

Ehdokkaiden joukosta nousi esiin eri- tyisesti **Ilpo Haalisto**, joka piti puheensa seitsemällä eri kielellä sekä Rauman mur- teella. **Sebastian Tynkkynen** taas tuntui villitsevän kokoussalin nuorempaa jäse- nistöä.

(Perussuomalaisten varapu- heenjohtajavaalit, HS 9.8.2015)

Perussuomalaisten kansanedustajan, erityisopettaja **Laura Huhtamäen** mie- lestä evoluutioteoriassa on aukkoja. Ihmi- nen ei ole eläin.

Käsitystä kieltämättä tukee se, että jopa joitakin kansanedustajia on epäilty vihan- neksiksi. Kasvikuntaan viittaavat myös pölkypäät ja sohvaaperunat.

Eläinkuntaan kuulumista puolta todis- tusaineisto on silti vahvempi. Esimerkkei- nä käyvät laiskamato, lukutoukka, pulla- hiiri, kahvikissa, rantaleijona, karhukopla, natsisika, työmyyrä, pörssihai, vale- ja muu pukki, linssilude ja kovasti lisääntyvä vastarannan kiiski. Kielikello on rajatapa- us. Ihmissusia harvempi on koskaan näh- nyt, mutta koiraihmissiä moni havaitsee.

(Kaisla, HS 23.9.2015)

Viikon sana. Ilimanaikunen. Oulu- laisversio murren sanasta ilmaanaikainen, joka merkitsee jonkinjoutavaa, turhaa ja yhdentekevää. Pääministeri **Juha Sipilä** käytti ilmausta tv-puheessaan: ”Olemme hieman outokin kansa – teemme mieluum- min kuin puhumme ilimanaikusia.”

Murresanoja viljelevä Sipilä on lansee- rannut politiikan sanastoon myös toistelua ja jankuttamista tarkoittavan jappasun ja viivytelyä merkitsevän vatuloinnin.

(AL 19.9.2015)

Vuokko Sajaniemen esikoisromaani Pedot uuvuttaa

Liiallinen yrittäminen ja kaiken sanot- tavan ahtaminen yhteen romaaniin ovat esikoisteosten helmasyntejä. Mahdolli-

suuksista parempaan todistavat teoksen mukavasti murteeseen taipuva dialogi sekä susikeskusteluun eri näkökulmia tuovat moniääniset lainaukset.

(Toni Jerrman, HS 17.9.2015)

On hämmästyttävää, miten paljon puoleen tuntiin mahtuu: kuulemme **Åsa Larssonin** elämästä ja teoksista, tutustumme hänen Kiirunaansa sekä Tornionjokilaakson maisemiin ja paikkoihin. Pisteinä iin päällä on leppoisa kerronta paikallisella murteella.

(Tuija Heikkilä; Kertojat, YLE Fem, AL 28.8.2015)

Pielavedeltä hyvä tulee...

Tällä kirjoituksella haluan osoittaa kunniotukseni **Antti Ruuskaselle** - hän on sen ansainnut.

Lupsakkaalla murteella mukavia juttuja kera timantinkovien näyttöjen – mistä tuossa yhtälössä ei voisi tykätä?

MM-kisoissa karsiuduinkin samalla tuloksella, millä finaaliin päästiin, mutta Antti 'viänsi ihtensä' 12:nä finaaliin. Siitä lähtien "lojauttaja" on nähty aina arvofiinaalissa trendin ollessa nousujohteinen pois lukien Daegun yhdeksäs sija, mutta silloinkin 'kaljapullohartia' oli joukkueen paras.

(Tommi Evilä, 24.8.2015)

Ruuskasen tyyliin kuuluu, että hän menee usein rähmälleen heittonsa jälkeen.

Mistä se johtuu?

"Muiden mielestä se on voiman puuteta. Tulonopeus on kova, jolloin tukijalka välillä pitää, välillä ei. Jos ei pidä, jalka antaa periksi kuin ponnahduslauta. Ei pidä rönäkehellä."

Siis mitä? "Että älä kaatuile."

(Ari Pusa, HS 24.8.2015)

Reittiopas toimii Stadin slangilla

Helsingin seudun liikenteen HSL:n reittiopas toimii nyt myös Stadin slangiksi

suomen, ruotsin, englannin ja venäjän kielten lisäksi. Reittiopas.fi on HSL:n tarjoama reitti- ja aikataulupalvelu Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen ja Sipoon joukkoliikennettä käyttäville.

Reittioppaassa esimerkiksi skarpattu tsögaus tarkoittaa tarkennettua reittihakua.

Matkustaa voi sporalla (raitiovaunu) tai dallailla (kävellä) tai ottaa A-stogen (Ajunan) tai tuubin (metron). Bussi on dösä.

(HS 11.8.2015)

Satavuotias hupelo vaan

Omakotitalossaan Espoossa yksin asuva **Tyine Koskinen** ilahtuu hyvästä juttuseurasta.

Koskinen on entinen ompelija, kolmen pojan äiti, neljän lapsen isoäiti ja viiden lapsen isoisäiti. Sen lisäksi hän on hervoton jutuniskijä.

Alun perin Koskinen on Savosta. Hän syntyi 1915 Suomen suuriruhtinaskunnassa Heinävedellä, johon kaavilaiset vanhemmat tulivat isän työn perässä. Talvisota sotki opettaja-haaveet.

Viime viikonloppuna Typi-mummon satavuotispäiville saapui sukua Savoa myöten. "Kylään tuli koko mualima. Ja minä olen vain tällainen hupelo."

(Jaana Laitinen, HS 29.9.2015)

Kuopiolaisen **Irja Turusen** käsissä monet virsisävelmät ovat saaneet uudet sanat – osa jopa Savon murteella. Murremestariksikin vuonna 2011 valitun Irja Turusen uudelleen sanoittamia virsiä on veisattu erinäisissä tilaisuuksissa ympäri maakuntaa. Varsinkin vanhainkodeissa ja palvelutaloissa on ilahduttu siitä, että tutuja sävelmiä on päässyt veisaamaan myös rakkaalla Savon murteella. Elokuussa oli murrelauluilta Puijon kirkossa.

(Heli Haring, Kirkko ja Koti 28.10.2015)

KUOPIO VS PIÄKIRKKO

Aetoo savolaesta jalakapalloo vuuesta

1923, Banzai! 25.10.2015 klo 13.00.

(IS 24.10.2015)

Savossa ja Karjalassa on noussut kampanja ruotsia vastaan. Ruotsi halutaan korvata venäjällä. Mitähän siitäkin tulisi, jos suomalaiset opettaisivat venäjää, kun suuri osa Kehä III:n ulkopuolella ei osaa lausua edes d-kirjainta.

Tv-toimittajat haastattelevat ruotsalaisia urheilijoita englanniksi. Luulisi kouluruotsin riittävän urheilijan haastatteluun, jos tärkein kysymys on "Miltä tuntuu?"

(Aarne Laitinen, IL 24.10.2015)

Teologi kirjoitti kirjan Juice Leskinen teksteistä

Teologian tohtori **Lasse Halme** tutkii kirjassaan *Ollaan ihmisiksi – Juice Leskinen laulujen unelmat ja todellisuus* (Kirjapaja) **Juice Leskinen** lyriikoita ja pohtii lauluntekijän ajatusmaailmaa.

(AL 22.10.2015)

Kaikki meni paitsi henki

Pekka Sivonen tienasi miljoonia ja pani rahansa matkailubisnekseen. Hän menetti konkurssissa perheensä, terveytensä ja omaisuutensa. Toivuttuaan Sivonen ryhtyi auttamaan uusia yrittäjiä.

Elokuussa 2007 *Kauppalehti Optiossa* oli 12-sivuinen reportaasi, jonka otsikko oli "Ihmemies". Se kertoi Pekka Sivosesta, it-miljonääristä, joka rakensi matkailu- ja kiinteistöbisnestä Itä-Suomeen: "Sivonen Savosta, rahhoo evväänä."

Hän ei enää halua juosta, vaan auttaa seuraavaa sukupolvea.

(Jaakko Lyytinen, HS 10.10.2015)

Vuoden kieliteko –palkinto viiden kielen kääntäjälle

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry on myöntänyt Vuoden kieliteko 2015 –palkinnon kääntäjä **Aisla Packalénille**.

Packalén kääntää Yleisradiolle ranskan, saksan, englannin, ruotsin ja venäjän kie-

listä. Hän osaa myös italiaa ja espanjaa.

Palkinnon arvo on 2.000 euroa ja sen lahjoittaa Otavan Kirjasäätiö.

(AL 5.10.2015)

Timo Laes, lehtori emeritus, kirjoittaa: "Kieli on poliittinen asia ja varsinkin murre, koska poliittisuus paistaa jo sanasta sinänsä. Murre tuo mieleen murteellisesti puhumisen. Murteellisuus taas paljastaa puhujan puutteellisen kielitaidon. Monissa muissa kielissä käytetään neutraalia sanaa 'dialekti', Suomessa taas pejoratiivista 'murretta'. Mistä tuo sitten lie tullut? Kirjailija **Tauno Koskelan**, rauman giälen professorin, mukaan suomen kielessä on vain yksi murre, kirikiäle murre, joka on saatu aikaan murtamalla dialektit ja kokoomalla aineksista hajuton, mauton, kaikkien ymmärrettäväksi tarkoitettu suomen yleiskieli."

(Usko Siskoa, HS 8.11.2015)

(pejoratiivinen=halventava, huonontava)

Kielen ja murteen välinen raja ei ole yksiselitteinen. Yksi määritelmä on, että saman kielen eri murteiden puhujat ymmärtävät toisiaan, kun taas erikieliset eivät – tästä on kuitenkin poikkeavia esimerkkejä paljon.

Alun perin murteet ovat tietyn alueen puhuttua kieltä. Nykyisin, kun ihmiset liikkuvat enemmän, murre-erot ovat vähentyneet. Toisaalta, tai ehkä juuri siksi, murteet elävät jonkinlaista uutta tuloaan: niistä on tullut ylpeydenaihe ja harrastamisen kohde.

(Usko Siskoa, HS 25.10.2015)

Yhdestä asiasta **Paavo Lipposella** on tiiviit terveiset hallitukselle. Ne koskevat sote-uudistusta, ja Lipponen, vahva ruotsin kielen puolustaja, lausuu ne ruotsiksi: "Lycka till."

(HS 15.11.2015)

Noinko minä sanoin?

Seppo Rätty 7/1996: ”Atlantaan lähtiessä päätin, että en perkele puhu koko matkalla englannin sanaa - suomella on pärjättävä.”

(Ilta-Sanomat 20.7.1996)

Rätty nyt: Joo, ja hyvin pärjäsinkin. Puhun edelleen vähän englantia. Joku sana tai kaksi joskus. Saksassa on aina helppo saada juomista. Sanon baarissa suomeksi ”Täällä en pierre”. Aina tulee kaljaa.

(I-S 14.11.2015)

Tulli käännytti lauantain vastaisena yönä yhden henkilön takaisin Ruotsiin, jolla ei ollut oikeutta tulla Suomeen.

(HS 11.10.2015)

Ikääntyminen on ihanaa

Jos luoja suo, ihminen ikääntyy. Moni tuntuu kuitenkin pitävän ikääntymistä jonkinlaisena sairautena. Tässä muutamia aforismeja ikääntymisestä:

Ikääntymisessä ei ole kyse siitä, kuinka vanha on, vaan siitä, kuinka on vanha.

Aika ottaa kevyesti ne, jotka ottavat ajan kevyesti.

Voi kestää kauan, ennen kuin on nuori jälleen.

Aivot ovat kuin kitara: ne rapistuvat, mutta niitä oppii soittamaan paremmin.

(Kansainvälinen ikääntyneiden päivä 1.10., HS 25.9.2015)

Maailman paras ylistää Niskasen hurjaa luonnetta

-Iivo Niskasen suurin vahvuus on hänen luonteensa. Hän taistelee kuin eläin, toteaa norjalainen Martin Johnsrud Sandsby.

(AL 27.11.2015)

Huumorinkukkasia kirjoitusvirheistä

Helluntaiherätyksen kesäkonferenssi. Ilmoituslehtinen leirtintäalueelle saapuille kertoi: Telttoja saatana!

(Norppa, AL Moro 26.11.2015)

Isolle Numerolle kulttuurilehtien laatupalkinto 2015

Katukulttuurijulkaisu Iso Numero on saanut opetusministeri **Sanni Grahn-Laasoselta** kulttuurilehtien laatupalkinnon 2015. Palkinnon arvo on 10 000 euroa ja sen tarkoituksena on kannustaa kulttuurilehtien tekijöitä. Myös Aakusti on ollut mukana pienellä osuudella palkiutussa julkaisussa.

Palkintoperusteiden mukaan ”Iso Numero on avarakatseinen ja omassa kategoriassaan ainutlaatuinen. Julkaisu on myös monella tasolla äärimmäisen ajankohtainen koska taloudellinen eriarvoisuus ihmisten välillä jatkaa kasvamista sekä Suomessa, Euroopassa että maailmalla.”

Päätoimittaja **Hannele Huhtala** on kiitollinen lehden saamasta positiivisesta palautteesta ministeriöltä.

”Palkintorahat käytetään lehden kehittämiseen. Toiveeni olisi, että tulevaisuudessa Iso Numero ilmestyisi useammin”, päätoimittaja Huhtala sanoo. Vuodelle 2016 onkin suunniteltu, että lehti ilmestyisi neljä kertaa.

Laadukassisältöinen Iso Numero tehdään pienen toimituksen voimin, julkaisijana toimii kulttuuri-, tiede- ja mielipidelehtien liitto Kultti ry. Osa lehden sisällöstä on Kultin 200 jäsenlehdessä ilmestyneitä parhaita juttuja. Iso Numero on ikkuna myös kulttuurilehtien monipuoliseen tarjontaan.

Lehteä voi myydä kuka tahansa lisätuloja tarvitseva. Lehden myyjät maksavat lehdistä kaksi euroa ja myyvät niitä eteenpäin viidellä.

Uaton jooluruuvalla

Kansa jooluks hiljenty viettämään raahoo, toevoes ettee rokkikaan silloen korviin paahoo. Sitä ennen paikat oes suatava juhla kuntoon, ettee mistään likaläekät hierteäs ommaan tuntoon. Täätee uatoks lahjakonttikii pittää pukille ja lisätilloo raevattava joolun kukille.

Ilomielin juhlapöötään laettaes paljon hyvvee ruokoo, rahhoen riittämistä vuanj monj äet ja isä huokoo. Joolun takijako kerittävä on pakko jokakohtaan, kalamiessii kottiin kantaa pyyvvykseltä lohtaan. Piäsisköhän vähemmällä toohulla, miettimällä niitä, alakuperräenen sanoma vuanj ee monellekkaan riitä.

Uattoillan ruoka-aekaan järjestyy onneks taakoo, lapsettii kun kyllään tulloo monesti hyvin kaakoo. Jooluruuvvan iäressä raohottuu, miellii ihan leppee, perheen kanssa syyvessä olokii on niin keppee. Kahvij juotuva tappaeloo aatos jo Seemen Lasta, ihan kun oessii kuullunna joolun sanomoo vasta.

Hyvvee tekköö kiireen jälakeen hiljentöö hetkeks, käävvä vielä haatumualla, tehä vaekka retkeks. Kirkon kellot viestijä Lapsen syntymän soettaa, tallin seemi Peetlehemissä silloen aatokset voettaa. Joolukirkon sanoma kun vielä pitkän aeijan takkoo vaekutuksellaan rokin tae muun rumputuksen hakkoo.

Ympärillemö silläkii laella juhlan tuntuva luuvvaan, kun Hyvän Joolun toevotukset toesillemo tuuvvaan.

Asko Ruuskanen

Toisenlainen joulupöytä. Talvisodan rintamaoloissa joulupöytä oli tämän pohjoissavolaisen piirtäjä Jouko Suho-sen luonnoksen mukainen.

Unto Eskelistä muistetaan runoin ja lauluin

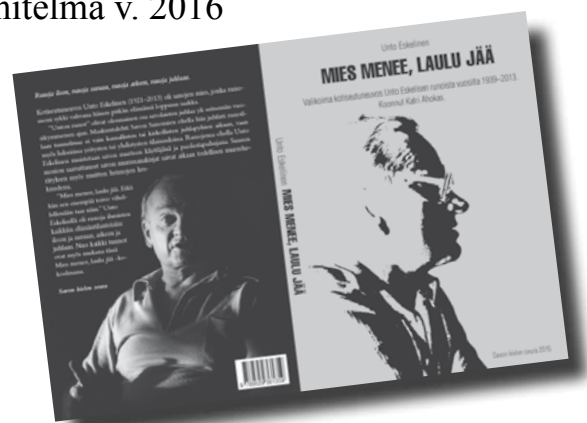
Seuran 34. toimintavuosi alkaa merkittävästi. Kotiseutuneuvos **Unto Eskelisen** (1921-2013) tuotannosta koottu runokirja on valmistunut. Eskelisen yli seitsemälle vuosikymmenelle ajoittuneesta tuotannosta lehtori **Katri Ahokas** kokosi 192-sivuisen kokoelman *Mies menee, laulu jää*. Teos muun muassa kertoo savolaisen vuoden kierron iloihin ja suruihin.

Kirja kustannettiin maakunnasta saatujen sponsoritukien avulla, ja 600 kappaleen painoksen toivotaan myös vahvistavan seuran taloutta. Unto Eskelistä itseään muistellaan talvella pidettävässä runojen ja musiikin illassa.

Murremestari. Savon 15. murremestari valitaan seuran vuosikokouksen yhteydessä 12.3.2016 Pohjois-Savon liiton Maakuntasalissa. Kilpailu on kaikille avoin, mutta osanottokertoja rajaamalla toivotaan kisaan saatavan uusia osanottajia, murteen taitajia.

Suomen Heimot ry:n valtakunnallinen murteella puhumisen SM-kilpailu järjestetään seuraavan kerran Etelä-Pohjanmaalla v. 2017. Nyt valittava mestari puolustaa **Hannakaisa Heikkisen** v. 2015 Suomen mestaruutta.

Savolaisten keskeiseen tapaamispaikkaan Kuopion kauppatorille seuralla on vankka kiinnitys. Murretori, päivittäinen juonnettu ohjelmatapahtuma järjestetään 18. kerran 21.-23.7. Maakunnasta saapuvat esiintyjät tuovat torilavalle huumoria,

laulua ja tansseja. Luvassa on myös kaupungin historian merkkihenkilöiden arvioita kehityksen kulusta.

Aakusti, savolaisen kulttuuriin iänenkannattaja ja seuran jäsenlehti ilmestyy 28. vuosikertaansa 40-50 -sivuisena 3-4 numeroa vuoden aikana. Aakusti on avoin lukijoiden kirjoituksille ja tukee murteen käyttöä julkaisemalla myös murretekstejä.

Aakusti sisältyy kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultin Lehtikioskin tarjontaan.

Seuran nettisivuston savonkielen-seura.fi ulkoasu ja ilme on uusittu entistä paremmin lukijoita palvelevaksi. Sisältöä päivitetään entistä nopeammin. Arkistisivulla voi tutustua jäsenlehteen ja seuran toimintaan pitkällä ajalla taaksepäin ja antaa palautetta.

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton suositteluun koulujen kotiseutukäytävään voidaan tarjota murreopetusta.

Kuopion uusimmassa kaupunginosassa huastellaan Saariston marjojen kanssa yhtenä iltaruppeemana.

Itä-Suomen yliopiston suomen kielen laitoksen murteiden opetuksesta ja tutkimuksesta haetaan kosketuspintoja.

Yhteistyötä Kotiseutuliiton sekä Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton, Kuopion kaupungin, Savon Sanomain, Pohjois-Savon liiton, Suomen Heimot ry:n ja Jaakko Juteini-seuran kanssa jatketaan.

Vuoskokkoos ja Savon murremestaruuskilipaelu

Murremestaruuskilipaelu pietään
12.3. 2016 puolilta päevin (klo 12.00)
Pohjois-Savon liiton Muakuntasalissa
Sepänkatu 1:ssä 2 krs.

Ensin yritettään pittee
Savon Kielen Seura ry:n
vuosikokkoos siinä
yhentoesta tietämissä (klo
11.00) ja siinäähän pitäs kä-
sitella siäntöen miäreemat
asiat. Kokkooksesta vielä
tuonnempana.

Vielä ite kilipaelusta

Murremestaruuskilipaelussa taasj kysytään savolaesta puhetaetoo.

Kilipaelu on avoin kaekille hyväpuhheesille immeisille ja nimenommaan savon murteen ossoojille. Siäntöjä on tarkastettu nii, että mestaruutta voep tavotella vuan kolomessa kilipaelussa. Tämä niät antaa tasapuolisemmat mahdollisuuvet uusille kilipaelijoelle. Muuten siännöt oovat entiset.

Tarkotus on löötee luontevia murteen puhujia, ei niinkään uluko- ja sisälukijoita, vaekka taetohan se on sekkii. Esitystään voep elävöettö rekvisiitalla, mutta kohtuuvella.

Kilipaelu käävään kahessa osassa. Ensmäeseks jökkaisella kilipaelijalla on kolomen (3) minnuutin puhheenvuoro itekunniin ihtesä etukätteen valihtemasta ja valamistamasta aeheesta. Tyylj on vappaa.

Toesessa osassa tuomaristo, jossa on kokeneita murteen tulukihtijoeta, huastattaa kilipaelijoita, mitäpähä nyt kylymiltään hoksoovat kysyvä.

Tavotteena on luonteva murteellinen puheilimasu, eekä mikään sisäluku. Tuomariston parraaks arvioema puhuja suap vueks 2016

Savon murremestarin arvon ja tiploomin!

Tervetulloo kilpailijat ja ylleisö huastamaan ja kuuntelemaan laavantaena 12.3. 2016 klo 12. Kilipaelioehin passoes ilimottautua etukätteen seuran sihteerille Ollikaisen Eelalle puh. 044 2757442 tai 017 2822250. Ilimottautua voep myös kilipaelupaikalla viimestään puol tuntia ennen kissoo.

**Riski-Pekka oli laittanut auton peräkärriin
suuren halkokuorman ja pähkäili:**

– Kantaakohan jäi viijä kuorman suareen?

Paikalle sattunut Pekka rauhoitteli:

– Ee se haettao vaekka pettäs, pyssyy nuin kuivat pinnalla.

P. A. (LEPPÄVIRTA)

SUTKAUS

nurkkavitsi, on elävää savolaista sanallista perinnettä ja samalla myös vääräntämätön todiste kunkin ajan arvoista ja sattumuksista. Se on palsta, jota kaikki lukijat saavat olla vapaasti toimittamassa. Lähetä oma sutkaus-ehdotuksesi osoitteella Savon Sanomat/sutkaus, PL 68, 70101 Kuopio tai sähköpostitse lukijansanomat@savonsanomat.fi

**SAVON
SANOMAT**
savonsanomat.fi